

tánc

M Ú V É S Z E T

NEMZETI TANCPROGRAM

Frenák Pál | Hofesh Shechter
Alija Tanyikpajeva | Manz-Kozár Eszter
Maja Pliszeckaja

Woolf Works | Ne bánts!
Néptáncantológia, 2015 | MTF-végzősök

Különleges kiadás a 2015. évi Művészet című kiadványhoz

IV. Egri Stúdiószínházi Táncfesztivál

2015.
szeptember 23-27.

Frenák Pál Társulat

PR-Evolution Dance Company

Miskolci Balett

Tünet Együttes

Inversedance

Duda Éva Társulat

Improvizációs est
GreCsó Zoltánnal

GG Tánc Eger

Szegedi Kortárs Balett

Góbi Rita

Helyszín: Gárdonyi Géza Színház, Eger

JEGYEK VÁLTHATÓK A SZERVEZŐIRODÁBAN! JEGYEK A BÉRLETES ELŐADÁSOKRA IS VÁLTHATÓK!
Eger, Széchenyi u. 5. (tel.: +36-36/518-347, tel/fax: +36-36/518-348) hétköznapokon 9-17.30 óráig, szombaton 9-13 óráig és az előadások előtt 1 órával a JEGYPÉNZTÁRBAN (Eger, Hatvani kapu tér 4., tel.: +36-36/510-732), interneten az INTERTICKET országos jegyirodai hálózatán, a www.gardonyiszinhaz.hu címen, valamint a www.jegy.hu címen online bankkártyás és mobil-telefonos fizetéssel. Mobiltelefonra letölthető iziSHOP üzletben online bankkártyás fizetéssel (letöltés: „izishop” kódszó küldése a +36-70/7060-500 telefonszámra).

*A napi rutin mindenhol egyforma,
habár ettől a szótól ódzkodom,
hiszen ez inkább a házimunkára értendő,
amit azért végzünk el gyorsan,
hogy minél hamarabb túl legyünk rajta.*

28

ALIJA TANYIKPAJEVA

MINŐSÉGET AKAROK LÉTREHOZNI,
ÉS NEM AZ ÓRÁT FIGYELEM

Táncművészet

A hazai táncágazatok művészeti és szakmai közéleti folyóirata

Alapítva: 1951

Korábbi főszerkesztők: Ortutay Zsuzsa (1951-1956), Maácz László (1976-1990), Kaán Zsuzsa (1991-2011)

Főszerkesztő: Péli Nagy Kata

Olvasószerkesztő: Réfi Zsuzsanna

Arculat és tördelés: Lerch Péter-Grafoid Stúdió

Szerkesztőségi titkár: Pál Rita

Tanácsadó testület:

Szakály György (elnök), Bozsik Yvette, Diószegi László, Ertl Péter, Fodor Zoltán, Juhász Zsolt, Halász Tamás, Kiss János, Mihályi Gábor, Pataki András, Román Sándor, Solymosi Tamás, Szógi Csaba, Topolánszky Tamás, Török Jolán, Vincze Balázs, Zsuráfszky Zoltán

Észünk elkészítésében közreműködtek:

Szöveg: Bolvári-Takács Gábor, Böcs Annamária, Braun Anna, Dorogi Katalin, Fodor Zsófia, Gara Márk, Kozár Alexandra, Lőrinc Katalin, Macher Szilárd, Pónyai Györgyi, Péli Nagy Kata, Réfi Zsuzsa, Szakály Györgyi, Varga Kinga
Fotók: Makai Eszter, Csorba Csaba

Szakmai együttműködő partnerek:

Magyar Táncművészek Szövetsége,
Magyar Táncművészeti Főiskola,
Martin György Néptáncszövetség,
Országos Színháztörténeti Múzeum és Intézet Táncarchivuma
Táncpedagógusok Országos Szövetsége
ISSN 0134-1421

Lapnyilvántartási szám: NMHH CE/4306-2/2014.

Kiadja a Honvéd Együttes Művészeti Nonprofit Kft.

Felelős kiadó: a kft. ügyvezető igazgatója.

Szerkesztőség és kiadó:

1087 Budapest, Kerepesi út 29/B B épület, fsz. 6.

Szerkesztőségi órák:

kedden és csütörtökön 10-14 óra között

E-mail: tancmuveszet@gmail.com

Telefon: +36 30 379 6889

Megjelenik negyedévente.

Egy szám ára: 400 Ft. Előfizetési díj egy évre 1500 Ft.

Előfizethető a kiadó címén vagy átutalással a 10032000-00290555-00000031 számlaszámra, illetve elektronikus változatban a www.dimag.hu honlapon.

Nyomdai munkák: Keskeny és Társai 2001 Kft., Budapest.

Címlapfotó: Váradi Levente | lumidance.com

A címlapon: Paput Júlia és Rab Edina, a Magyar Nemzeti Táncgyűttes művészei

ÉLETJELEK

4 HÍREK, ESEMÉNYEK, AJÁNLÓK

7 A TÁNC FESZTIVÁLJA – VESZPRÉM, 2015

13 SZENEGÁLBAN ÉS ECUADORBAN TURNÉZOTT AZ INVERSE DANCE TÁRSULATA

NÉGYSZEMKÖZT

8 BIRDIE – A SZABADSÁG ILLÚZIÓJA – INTERJÚ FRENÁK PÁLLAL

10 „KÖZNAPISÁG”, AMELY SZÉP, MERT IGAZ – INTERJÚ HOFESH SHECHTERREL

FÜGGÖNY FEL I LÁTTUK

14 ERŐVONALAK – DUDA ÉVA TÁRSULAT: LEAR – VARGA KINGA

22 „HAZAI TERMÉK”, AMELYBEN NEM LEHET CSAK ÚGY BEÁLLNI – MAGYAR NEMZETI BALETT, SEREGI: SYLVIA – PÓNYAI GYÖRGYI

25 DINAMIKUS ÖSSZETARTOZÁS

CSIPKERŐZSIKÁVAL ÉS BOLERÓVAL VIZSGÁZTAK A VÉGZŐSÖK – P. GY.

34 PAZAR TÁNC TUDÁS, HITELES ELŐADÁS, KEVÉS EGYEDISÉG
NÉPTÁNCANTOLÓGIA, 2015 – FODOR ZSÓFIA

REFLEKTORFÉNYBEN

16 ELHALLGATOTT ERŐSZAK – GYŐRI BALETT: NE BÁNTS!

36 NEMZETI TÁNCPROGRAM

VILÁGSZÍNPAD

18 TÁRSADALOMKRITIKA A NÉMET TÁNC SZÍNPADOKON – INTERJÚ MANZ-KOZÁR ESZTERREL

20 WOOLF WORKS A COVENT GARDENBEN

MESTEREK

4 AKINEK MINDENKI EGYFORMÁN FONTOS VOLT – GÁL JENŐ EMLÉKÉRE

30 „ÖN EGY TŰZVÉSZ VOLT A SZÍNPADON!” – EMLÉKEZÉS MAJA PLISZECKAJÁRA

OKTATÁS

31 ÁLMAIKBAN MÉG MINDIG TÁNCOLNAK – 40 ÉVE VÉGZETTEK

TÁNC ÉS MÉDIA

38 KÖNYVAJÁNLÓ

KÉTSÉGBEJÍTŐ A TÁNCMŰVÉSZET TÁMOGATÁSI SZINTJE

Riasztóan alacsonynak ítélték a táncművészet központi forrásokból való finanszírozási szintjét az idei Magyar Táncfesztivál egyik szakmai tanácskozásának résztvevői. A kurátorok szerepe és döntéseik jelentősége... című fórum az NKA projekt támogatási keretének, valamint az EMMI működési támogatásainak odaítéléséről szól.

A minősítéssel nem rendelkező előadó-művészeti szervezetek számára meghirdetett ideai működési támogatási keret kisebb, mint az előző évben, miközben a pályázók száma nem csökkent. A tánckuratórium tagjai szerint a rendelkezésre álló összeg legfeljebb 5-6 együttes minimális szintű fenntartását teszi lehetővé. A döntési kritériumok tele vannak anomáliákkal, nem lehet eléggé kétségbeesni a táncművészet jövőjét illetően, a pénzek odaítélésének döntési folyamata közelít a vállalhatóság határához.

JIRI KYLIÁN LEVELE AZ IDEI SEREGI-DÍJ ÁTADÁSAKOR

Harmadik alkalommal adták át a Seregi-díjat, amely az aktív, tehetséges alkotók elismerését szolgálja, egyúttal ápolja a 2012-ben elhunyt világhírű hazai koreográfus, Seregi László emlékét. Az idén Jiri Kylián, a világ táncművészetének egyik legnagyobb alakja nyerte el a kitüntetést, aki levélben köszönte meg a megtiszteltetést.

„Ezúton szeretném megköszönni, hogy engem választottak a 2015. évi Seregi-díj kitüntetettjének! Mint tudják, régi támogatója vagyok a hajdani keleti blokk és a nyugat közötti kulturális együttműködésnek, mert ez a téma mindig is közel állt a szívemhez. Érzésem szerint Euró-

pának ez két, a második világháború következményeként oly szerencsétlenül különválasztott fele kulturális téren rengeteg lehetőség közül választhat önmaga gazdagítására. Életem jelentős részét a hidegháború idején éltem le, amikor a keleti politikusok nem álltak szóba nyugati kollégáikkal – s ha mégis, akkor kommunikációjukban a támadó narratíva volt a meghatározó. Időközben ez a helyzet javulni látszik, de a valóságban a lényeg egyáltalán nem változott. ... Kedves barátaim, engedjék meg, hogy kifejezzem ezért a kitüntető díjért legszíveleesebb köszönetemet! A díj a háború utáni idők meghatározó és igen karizmatikus alakjának, Seregi Lászlónak a nevét viseli, akivel ugyan nem volt szerencsém személyesen találkozni, ez a név azonban végigkísérte az életemet. Kapcsolatom Magyarországgal és az általam oly nagyra tartott magyar művészekkel messzire nyúlik vissza. Nem kezdem el felsorolni őket, nehogy véletlenül kihagyjak valakit, de biztosítom önöket, hogy hosszú a sor! A következő színházi szezonban pedig két további koreográfiával is eljutok önök, a magyar közönség elé.”

WALKING MAD AZ ERKELBEN

Modern balettműsorral kezdi 2015–2016-os évadát a Magyar Nemzeti Balett társulata szeptember 19-én az Erkel Színházban. Az Őrült tánc! – de van benne rendszer című programban csténként négy koreográfiát láthat a közönség: az Opera baletteggyüttese által korábban nagy sikerrel színre vitt Petite mort, Hat tánc és Trójai játékok hősökkel / Trójai játékok amazonokkal koreográfia mellett Johan Inger lélegzetelállító darabját, a Walking Madet tűzik műsorra, az alkotás először lesz látható Magyarországon. Johan Inger 2001-ben kilenc táncossal Ravel Bolerójára álmodta színpadra a Walking Madet, amely különböző kapcsolatokról szól, és azt az elvet követi, amely szerint a legnagyobb áldások az örület képében talál-
nak ránk. A produkció, amely már bemutatása évében elnyerte a legjobb előadásnak járó Lucas Holving-, valamint a Danza & Danza-díjat, az Erkel Színházban hét alkalommal látható ősszel, a Magyar Nemzeti Balett művészeinek előadásában.

A MAGYAR TÁNCMŰVÉSZEK SZÖVETSÉGE SZAKMAI DÍJAI, 2015

Az évad legjobb végzős növendéke díj

Klasszikus balett kategória:

Rohonczy Viktória – Magyar Táncművészeti Főiskola

Modern-kortárs tánc kategória:

Bocsi Petra – Győri Tánc- és Képzőművészeti Szakközépiskola

Néptánc-kategória:

Béres Máté – Nyíregyházi Művészeti Szakközépiskola

Az évad legjobb pályakezdő táncművésze díj

Klasszikus balett kategória:

Berzéki Melinda – Győri Balett

Modern-kortárs tánc kategória:

Stohl Luca – Bozsik Yvette Társulat

Néptánc-kategória:

Módos Máté – Magyar Állami Népi Együttes

Az évad legjobb férfi táncművésze díj

Klasszikus balett kategória:

Leblanc Gergely – Magyar Nemzeti Balett

Modern-kortárs tánc kategória:

Szabó Márton – Pécsi Balett

Néptánc-kategória:

Kolumbán Norbert – Duna Művészegyüttes

Az évad legjobb női táncművésze díj

Klasszikus balett kategória:

Alija Tanyikpajeva – Magyar Nemzeti Balett

Modern-kortárs tánc kategória:

Góbi Rita – Góbi Rita Társulata

Néptánc-kategória:

Lévay Andrea – Magyar Állami Népi Együttes

Az évad legjobb alkotója díj

Bozsik Yvette – táncművész-koreográfus

A táncoktatásért díj

Pintér Tímea – Győri Tánc- és Képzőművészeti Általános Iskola, Szakközépiskola

A tánctudományért díj

dr. Andrásfalvy Bertalan

– a néprajztudomány doktora

A táncművészetért díj

Roboz Ágnes – koreográfus, címzetes

főiskolai tanár, érdemes művész

Stadler Ferenc – világitástervező

Életműdíj

Gál Jenő – Professor Emeritus,

Harangozó Gyula-díjas,

a Magyar Táncművészeti Főiskola

nyugalmazott főigazgatója

Posztumusz életműdíj

Nagy Iván – a Magyar Nemzeti

Balett művészeti főtanácsadója

Imre Zoltán-díj

Goda Gábor – koreográfus, rendező

Az ifj. Nagy Zoltán Alapítvány

a Táncművészetért díjai

A nagy alakításért díj:

Bozsik Yvette – táncművész, koreográfus

A nagy alakításért különdíj:

Kiss Réka – főiskolai hallgató, 7. évfolyam,

Magyar Táncművészeti Főiskola

AKINEK MINDENKI EGYFORMÁN FONTOS VOLT – GÁL JENŐ EMLÉKÉRE

Gál Jenő (1938 - 2015)

Professor Emeritus

Magyar Táncművészeti Főiskola

Életének 78. évében elhunyt Gál Jenő mester, a Magyar Táncművészeti Főiskola volt főigazgatója, Professor Emeritus címmel kitüntetett és Harangozó-díjjal elismert balettmester, aki az operaházi pályafutása mellett a Balett Intézetben, majd a Táncművészeti Főiskolán mintegy ötven évig tanította a tanulókat a balettművészet nagy titkaira.

Eddig a száraz hír.

Elvesztettünk egy kiváló pedagógust, egy nagy-szerű, következetes szakembert, megbízható barátot, aki a múlt megismertetése mellett a jelen elvárásaira is fel tudta készíteni a növendékeket és hallgatókat. Rengeteget lehetett tanulni tőle, és nem csak a szakmáról. Emberséget. Alázatot a szakma és figyelmet a másik ember iránt. Az utolsó pillanatban is segítőkészen állt mindenki rendelkezésére, aki hozzá fordult tanácsért, számára mindenki egyformán fontos volt. Az elmúlt tizenkét évben kerültünk ismét napi kapcsolatba egymással, bár az azt megelőző években is pontosan tudtam, hogy figyelemmel kíséri a munkámat, ahogyan a többi növendékéről is tudott, hogy merre jár, mit csinál. Egyetlen évfolyamot tanított a koncertvizsgáig elkísérve, az 1976-ban végzett növendékek mestere volt. Attól kezdve „csak” előtanította azokat az évfolyamokat, akiket más kísért el a sikeres vizsgáig. Nem panaszkodott, így érezte jól magát. Majdnem ötven évig.

A Magyar Táncművészek Szövetsége 2015-ben Életműdíjjal ismerte el munkáját, amelyről még értesült, de a hirtelen jött betegség miatt azt már nem tudta átvenni.

A gratuláló levelet megkapva személyes találkozásunk végén, a kertkapuhoz kísérve azt mondta: Köszönöm a szép szavakat, de azért ez túlzás egy kicsit!

Nem, mester, nem volt benne semmi túlzás! Minden szava igaz. Köszönjük, hogy tanulhattunk tőled, hogy veled lehettünk és csak remélhetjük, hogy képesek leszünk átadni a jövő táncművészeinek azt, amit tőled kaptunk útravalóul.

Sz. Gy

JANUS – A BADORA TÁRSULAT ÚJ DARABJA

Fotó: Dömölky Dániel

A Badora Társulat a **Janus** című produkciójával kezdi a 2015–16-os évadot.

Az est két koreográfusa Várnagy Kristóf és Katonka Zoltán. Továbbra is műsoron marad a Badora Társulat és a Nemzeti Táncszínház együttműködésében létrehozott produkció, az **Üvegbura**.

Új tagokkal bővül a Kecskeméti City Balett Domán Dalma és Esterházy Fanni táncművész személyében.

INDIÁN TÁNCMESE AZ ÖRDÖGKATLANBAN

Fotó: Horváth Zoltán

fel a Bozsi Yvette Társulat a Csillagokkal táncoló Kojot című gyerekeknek szóló darabjában. A nagy sikerrel játszott táncművet nyáron kétszer is láthatja a közönség a 8. Ördögkatlan Fesztivál programjában. Az előadások Palkonyán, a Mokos Pincészet színháztermében lesznek **augusztus 5-én, szerdán 11 és 15 órakor**.

GYULÁN VENDÉGSZEREPEL A DUNA MŰVÉSZEGYÜTTES

A Gyulai Tőszínház nyári programjában lesz látható augusztus 22-én este 8-kor Mihályi Gábor és Juhász Zsolt Feketető című darabja.

Az Erdély történelmi határán fekvő Feketető évszázadok óta Közép-Európa egyik legnagyobb vásárának ad otthont. A hagyományos vásár képe időközben jelentősen megváltozott: a paraszti világ mindennapi szükségleteit kielégítő kínálat szinte teljesen kicserélődött, Feketető mára idegenforgalmi látványosság lett, afféle zsidóvásár, ahol olcsó bőviként kínálják a múltat, fél áron a jövőt...

A táncelőadás a fogyasztói társadalom hatására kialakult kulturális káoszt mutatja be groteszk módon.

Fotó: Dusa Gábor

Miskolci Balett

Fotó: Eder Vera

A NAGY GATSBY MISKOLCON

A 2015–2016-os évadban a Miskolci Balett első bemutatójában F. Scott Fitzgerald világhírű amerikai író 1925-ös regényét, A nagy Gatsbyt dolgozza fel Kulcsár Noémi. A történet a húszas évek Amerikájában játszódik, a pénz és a hatalom utáni fékevesztett hajszáról, valamint egy éveken és kontinenseken átívelő, magával ragadó szerelemről szól. A darabot novemberben a Miskolci Balett előadásában láthatja a közönség. Februárban különleges vállalkozásként Cervantes klasszikusát dolgozzák fel a tánc nyelvében. Don Quijote, a búsképű lovag egy áhitott, elképzelt valóságban létezik. Hite miatt számos konfliktusba keveredik a korántsem lovagias való életben. Bár végső kijózanodása fájdalmas, sőt halálos, erős jellemén nem változtatnak az átélt kalandok. Esetlen szolgájával, Sanchóval olyan komikus párost alkotnak, akiknek igaza évszázadokon átível. A koreográfus Kozma Attila.

ODÜSSZEUSZ A BETHLEN TÉREN

A Nemzeti Táncszínház, a Közép-Európa Táncszínház, a Káva Kulturális Műhely és a Bethlen Téri Színház közös produkciója, az Odüsszeusz – Igaz történet alapján munkacímű tánc/színházi nevelési előadás fókuszában a hétköznapi hősök világa áll. Egy különös család (gyerekét egyedül nevelő anya, útkereső kamaszfiú és távollevő

apa) történetén keresztül a 6–8. évfolyamos résztvevőkkel arról gondolkodnak közösen, ki és hogyan számít hősnak, milyen próbatételek, kalandok, cselekedetek kelljenek a hőssé váláshoz. Munkabemutató: 2015. november.

„Nem biztos, hogy boldog, aki párkapcsolatban él, illetve nem biztos, hogy magányos, aki egyedül van.” Az Ujszászi Dorottya által kidolgozott Consla – kortárástánc-, kontaktimprovizáció- és salsaalapokra épülő technika – a mozgás nyelvében kalauzolja el a nézőt a párkapcsolatok labirintusába a Click című készülő darabban, amelyet november 14-én mutatnak be a Bethlen téren.

Szeptember 12-én mutatkozik be Szamosi Judit az Ifjú Koreográfusok Fórumán. A 2013-ban indult tehetséggondozó és kutatóprogram elsődleges célja a fiatal alkotók támogatása. November 5-én kerül színre Sztítás Balázs darabja, a Jónás könyve. Babits Mihály azonos című elbeszélő költeménye lehetőséget ad arra, hogy elemezzük viszonyunkat a hatalommal, legyen az transzcendens, virtuális vagy nagyon is hűsvér hatalom. Mi Ninive bűne, és hogyan vonatkozik ránk?

A IV. Sissi Őszi Táncjáték (2015. november 14–20.) fókuszában az idén a vidéki táncműhelyek állnak.

AZ ORSZÁGOS SZÖVETSÉG TAGJA LETT A SOPRON BALETT

Felvették a Magyar Táncművészek Szövetségébe a Sopron Balettet.

A társulat három éve alakult Demcsák Ottó Harangozó-díjas táncművész, koreográfus vezetésével. Rendszeresen szerepelnek a soproni színház zenés és prózai darabjaiban. Az elmúlt esztendőkből önállóan létrehozott előadásai, így a Csillagok szárnyán, A szép Cerceuska és a Végtelen Európa nagy közönségsikert aratott. „Megtisztelő, hogy benne lehetünk a szövetségben, és mindez kinyitja számunkra a kaput, hogy az európai színvonalat képviselő csoportokkal együtt koprodukciók létrehozásában is gondolkodjunk” – mondta Demcsák Ottó.

A társulat közönségdíjat nyert A szép Cerceuska című produkcióval a győri XI. Magyar Táncfesztivál keretében megrendezett első Gyermek Táncfesztiválon.

A Végtelen Európa című darab augusztus 19-én lesz ismét látható a fertőrákosi barlangszínházban.

Az Álmos legendája című következő bemutató pedig a magyar őstörténet egyik legismertebb szakrális története. A szövegkönyvet a társulat vezetője, Demcsák Ottó írja, aki a darab koreográfusa is, a zenéjét Szarka Gyula a Ghymes együttes alapítója szerzi.

Fotó: Toma Sándor

KANADÁBAN VENDÉGSZEREPEL A VARIDANCE

Vári Bertalan társulata, a Varidance meghívást kapott a legnagyobb kanadai fesztiválra, a Canadian National Exhibitionre. A fesztivál ideje alatt, augusztus 21-től szeptember 2-ig, naponta kétszer lesz lehetősége a társulatnak bemutatkozni a kanadai közönség előtt. A fesztiválprogram befejezéseként két egész estés táncelőadással szerepelnek szeptemberben Torontóban a York Woods Library Theatre színpadán.

Fotó: Csillégy Pál

A TÁNC FESZTIVÁLJA

– VESZPRÉM, 2015

Szöveg: Szakály György

NAGYKORÚ LETT A TÁNC FESZTIVÁLJA VESZPRÉMBEN. TIZENNYOLC ÉVVEL EZEŐTT, VÁNDORFI LÁSZLÓ ÉS KRÁMER GYÖRGY KEZDEMÉNYEZÉSÉRE JÖTT LÉTRE AZ AKKOR ÖSSZMŰVÉSZETI FESZTIVÁLNAK TERVEZETT TALÁLKOZÓ, AMELYET MINDEN TERMÉSZETES NEHÉZSÉG – VAGY SZÁNDÉKOS AKADÁLYOZTATÁS (?) – ELLENÉRE, EGY ÉV KI-HAGYÁST LESZÁMÍTVÁ, AZÓTA IS MEGRENDEZNEK.

A fesztivált nélkülöző évben a szervezők a késedelmes pályázati pénzosztás miatt nem merték vállalni a találkozó megrendezését, de a hivatalos versenyprogramok csökkentésével, az összművészeti törekvés majdnem teljes elhagyásával továbbra is nagyon fontos missziót teljesítenek. A fotósok versenye helyett, csakúgy, mint tavaly, improvizációs bemutatkozás volt a Willany Leó társulattal és az MTF hallgatóival, emellett a Horda 2 ismeretterjesztő produkciója adott betekintést a kortáránc-világ mindennapjaiba egy középiskolai osztály számára. Hasonló előadásban, versenyen kívül láthatták az érdeklődők a Juhász Kata Társulattól a Bemelegítés című darabot, ezzel is elősegítve a műhelymunkából születő művek jobb megértését.

Az idén is a néhány éve átadott Hangvilla színházterme és stúdiója, valamint a művelődési ház kissé lestrapált színpada nyújtott otthont a hét versengő darabnak. Egységesen magas színvonalú előadások képviselték az elmúlt év kortáránc-termését. A díjátadáson derült ki, hogy a közönségdíj és a zsűri által leginkább elismert alkotás ugyanaz: Frenák Pál Birdie című friss műve vitte el a „pálmát”. Persze ezen a versenyen sosem volt első vagy másó-

dik díj. Jancsó Miklós, a szinte örökös zsűrielnök javaslata szerint a díjazott alkotásokban az adott mű elismerésre méltó erényét kell méltatni az elnevezésben. Így kapott díjat a Duda Éva Társulat előadói gárdája az Outbreak című darabban nyújtott teljesítményéért vagy Bozsik Yvette a Tavaszai áldozat új koreográfiájáért. Kulcsár Noémi A vágy villamosa táncszínpadra állításával nyerte el a zsűri elismerését, bár voltak viták a „mesélős” művek létjogosultságáról a kortárs tánc műfaján belül. Előadói díjban részesült Krausz Aliz a Psyché című Feledi János-műben játszott, táncolt, át-élt szerepéért. Valóban kiemelkedő egyéni teljesítményt produkált, noha a többi előadásban is számos nívós alakítás született.

Úgy tűnik, mintha az alkotók és az előadók kezdenének rájönni, hogy a kortárs tánc sem lehet meg intenzív koreográfiai anyag nélkül, és nem árt, ha a közönség sem kényszerül rejtvényfejtésre, azaz ha a szokásosnál érthetőbben fogalmaznak az előadók és az alkotók. Csak remélni lehet, hogy egy év múlva is hasonló nívójú összeállítást találjanak a szervezők, és az eddig segítséget nyújtó szponzorok ezután is érdemesnek ítélik életben tartani ezt a valóban fontos kortáránc-találkozót.

A TÁNC FESZTIVÁLJA XVII. ORSZÁGOS ÉS NEMZETKÖZI KORTÁRS ÖSSZMŰVÉSZETI TALÁLKOZÓ DÍJAZOTTJAI (VESZPRÉM, 2015. MÁJUS 27–30.)

1. A LEGJOBB ELŐADÁS DÍJA: FRENÁK PÁL TÁRSULAT – BIRDIE	5. ELŐADÓI DÍJ, A LEGJOBB EGYÜTTES: DUDA ÉVA TÁRSULAT, AZ OUTBREAK ELŐADÁSÉRT
2. A TÁNC FESZTIVÁLJA DÍJA: BOZSIK YVETTE – SZTRAVINSZKIJ – TAVASZI ÁLDOZAT	6. KÖZÖNSÉGDÍJ: FRENÁK PÁL TÁRSULAT – BIRDIE
3. A ZSŰRI KÜLÖNDÍJA: KULCSÁR NOÉMI – A VÁGY VILLAMOSÁ	7. A TÁNCMŰVÉSZET JÖVŐJÉÉRT KÜLÖNDÍJ: A HORDA2 ALKOTÓINAK ÉS ELŐADÓINAK
4. ELŐADÓI DÍJ: KRAUSZ ALIZ, A PSYCHÉBEN NYÚJTOTT KIEMELKEDŐ TELJESÍTMÉNYÉÉRT	8. POST SCRIPTUM-DÍJ: BLASKÓ BORBÁLA

Kulcsár Noémi: A vágy villamosa

Fotó: Kincses Gyula

BIRDIE

– A szabadság illúziója

INTERJÚ FRENÁK PÁLLAL

Dorogi Katalin interjúja | Portréfotó: Makai Eszter

RAYMOND DEPARDON SAN CLEMENTE CÍMŰ DOKUMENTUMFILMJE IHLETTE FRENÁK PÁL ÚJ DARABJÁT, A BIRDIE-T, AMELY AZ IDEI, 17. VESZPRÉMI KORTÁRS ÖSSZMŰVÉSZETI TALÁLKOZÓN A LEGJOBB ELŐADÁS DÍJÁT KAPTA. A FRANCIAORSZÁGBAN 1989-BEN ALAPÍTOTT, MAJD TÍZ ÉVVEL KÉSŐBB MAGYAR-FRANCIA KORTÁRSTÁNC-TÁRSULATTÁ VÁLÓ COMPAGNIE PAL FRENÁK INNOVATÍV TEST- ÉS TÉRHASZNÁLATÁVAL SZINTE BEROBBANT A HAZAI TÁNCÉLETBE, S MÁR 2000-BEN ELNYERTE VESZPRÉMBEN A FŐDÍJÁT. AZ ÚJ DARAB A TESTI-LELKI (ÖN)IZOLÁCIÓ ÉS A SZABADSÁG-VÁGY EGYMÁSNAK FESZÜLÉSÉRŐL, A BELSŐ-KÜLSŐ FALAK LEBONTÁSÁNAK ESÉLYEIRŐL SZÓL, AHOGY ALKOTÓKNÁL LENNI SZOKOTT, NEM KEVÉS SZEMÉLYES ÉLMÉNYBŐL TÁPLÁLKOZVA.

Április közepén mutatták be legújabb darabját, a Birdie-t, és még a következő, júniusi budapesti előadás előtt is intenzíven dolgozott rajta. Meddig módosít, javít a koreográfiáin?

Mindig igazítok. Rubik-kockaszerűen alkotom meg a darabjaimat, állandóan alakulnak. Előfordul, hogy még az előadás napján is megzavarom egy kicsit a művészeket. Nem igazán tudatosan, inkább ösztönösen teszem ezt, nem engedem, hogy a táncosok belekényelmesedjenek. A koreográfiai munka számomra képlékeny, állandóan formálható, élő dolog, örök folyamat. Mobilis, mert mindig mozgásban vagyunk – hiszen táncról van szó.

Sok táncos nem örül, ha változtatnak a koreográfián, amikor már úgy érzi, hogy végre sínen van.

Szerintem egy táncosnak lelkileg és testileg is örökké készenlétben kell állnia. Nem tudok olyan előadóval dolgozni, aki mindig ugyanazt akarja csinálni. Még az én táncosaimnak, ennek az új, csodálatos csapatnak is kellett néhány hónap, hogy ezt elfogadják. A bemutatók, az előadások előtt megkövetelem, hogy már az előző nap az én tréningemet végezzék. Tudom, szükség van más típusú technikákra is, a klasszikustól a modernig, de amikor koreográfusként színpadra viszek egy formarendszert, arra csak az én tréningemmel lehet felkészülni. Az egyik táncosomnak pedig azt javasoltam, hogy járjon színházi órákra, mert még nem tartom kellően kifejezőnek az arcjátékát. Nálam nem úgy megy, hogy valakinek 8 óra 20 perckor jelenése van a színpadon, addig kinn ül

a büfében, aztán amikor ő következik, bemegy és letáncolja. Én ezt borzasztónak találok. Még ha olyan típusú előadásokat készítenék is, hogy megtehetnék ezt, akkor is legyenek ott a színpadnál. Nem engedem, hogy elhagyják a színpad környékét, ott kell lenniük, és még akkor is tartaniuk kell egymást, akkor is kontaktusban kell maradniuk a partnereikkel, amikor nem táncolnak. Hogy a többiek érezzék a támaszt, a kapcsolatot.

A Birdie próbafolyamata alatt nyilatkozta egyszer, hogy egyelőre túl szépnek, esztétikusnak látja a táncot. Mihez képest?

Ahhoz képest, amit én keresek: egy organikus, periférikus, korporális mozgásformát. Nem azt mondom, hogy ez jobb vagy rosszabb más technikáknál, de én ezt keresem. A klasszikus megfogalmazásokban a művészek inkább frontálisan dolgoznak: a táncos elől, és az erő oda – nekem az erő az hátul és oldalt, fönt, lent van, nem beszélve arról, hogy rögtön a vertikális munkát is perspektivikusan kinyitjuk. Annak ellenére, hogy a Birdie-ben nincsenek függesztések, mégis a szereplők azt az érzést keltik, hogy szállnak. Évtizedekkel ezelőtt kezdtem el a függesztést, és azóta szinte minden darabomban alkalmaztam valamilyen módon. Most, amikor már a darab címe miatt is várta mindenki, tudatosan nem használtam, mert a repülés érzetét, a légiességet nem kell szájba rágni. Szerintem nincs banálisabb, mint amikor drótkötélen „leszáll” egy madár a színpadon.

Így egy olyan szüzsét, problémát tudtam feldolgozni, amely egy

kicsit globálisabb annál, mint hogy egy madarat bezárunk egy kalitkába. Raymond Depardon San Clemente című dokumentumfilmje volt az egyik mű, ami inspirált. A Velence melletti kis szigeten található hotelben annak idején pszichiátriai intézmény működött. Az ápoltak, akiről a film készült, relatív szabadságban éltek egy zárt térben, vagy legalábbis az az illúziójuk volt, hogy szabadon élnek, miközben nem – nagy hatást tett rám, amikor láttam, ki milyen módon viselkedik abban a közegben. Volt, aki önmagát taszította ki, mert úgy érezte, úgysem tudna beilleszkedni a társadalomba. Voltak, akik olyan szörnyű dolgokat éltek át a háború alatt, hogy inkább bezárkóztak, mint az autisták. Számos kérdés merült fel bennem a film után, amelyek végül a Birdie megalkotásához vezettek.

Említette valahol, hogy a fogságban tartott madarak sokszor akkor sem repülnek ki, ha kinyitják a kalitka ajtaját. Ez a tanult tehetetlenség az emberre is jellemző, hiába szűnik meg a ketrec, nem tud mit kezdeni a helyzettel.

Hogy hogyan bontom le a ketrecet, erről is szól a darab. A saját magunkhoz fűződő kapcsolatról, az önmegismerésről és arról, hogy mit kezdünk utána ezzel. A mai társadalmi helyzetben – korporálisan és lelkileg – az emberek kicsit önmaguk elől is menekülnek. Sőt, kivel is van a legnagyobb probléma? Önmagunkkal. Állandóan próbálkozunk.

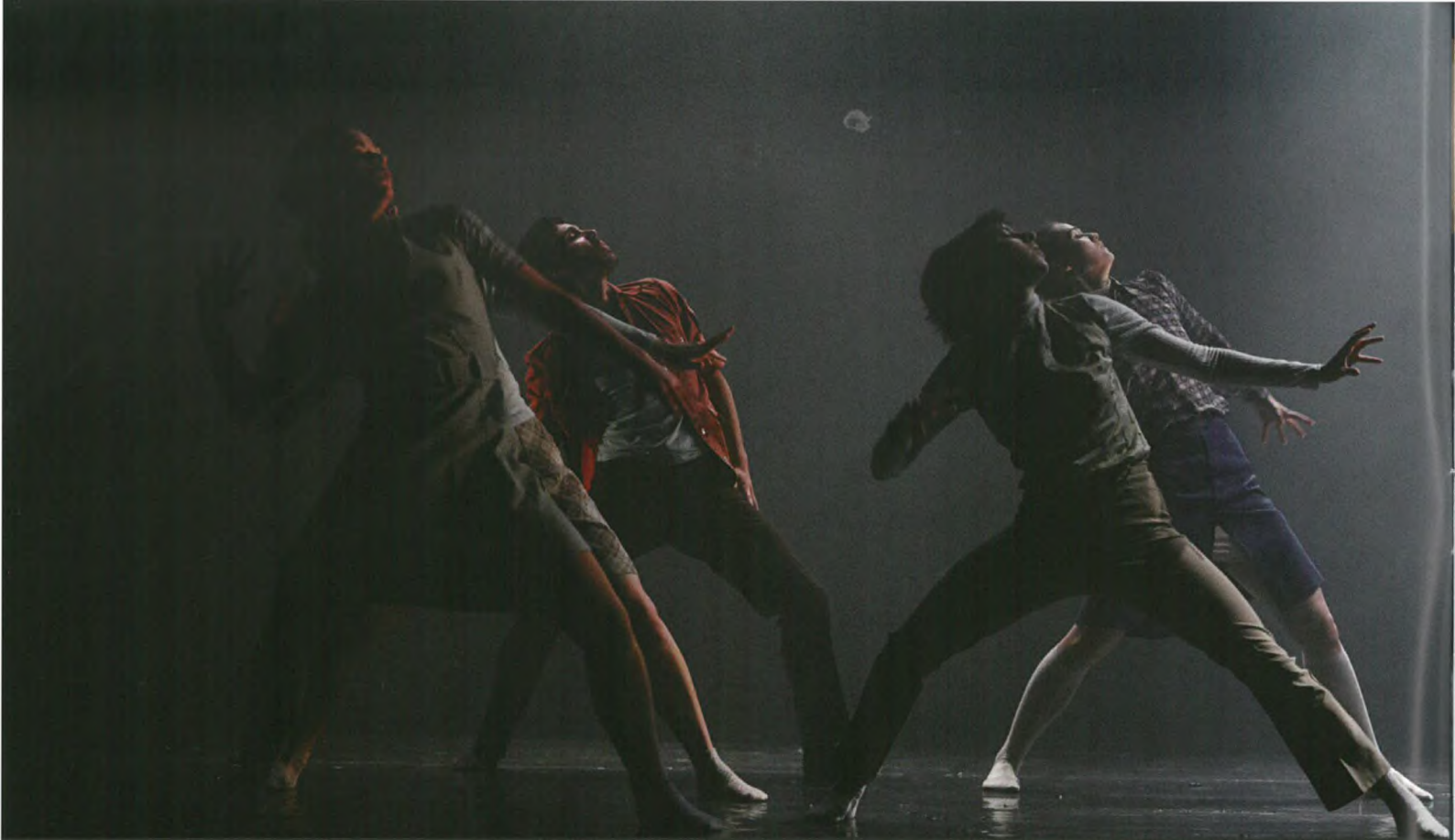
Saját táncnyelvének kialakításához nagyon sok inspirációt adott a jelnyelv, amelyet elsőként sajátított el, hiszen siketnéma házaspár gyermekeként ezen tanult meg először beszélni. A jelnyelvben a két kéz kapcsolata, illetve a kezek kapcsolatrendszere a testtel kontakt mozgásformaként már önmagában tánc. Amikor testeket dolgoztatok a színpadon, a gyermekkoromban, otthon látott kommunikációra is építék. Trauma akkor ért, amikor hat és fél évesen állami gondozásba kerültem. Attól fogva sokáig, évtizedekig gondom volt a verbalitással. Igazán akkor kezdtem a szavakkal megbékélni, amikor megtanultam franciául. Egy Párizsban élő magyar nyelvész magyarázta el nekem, hogy az én anyanyelvem nem a magyar, hanem a jelnyelv, erről tanultam meg franciául, ami végül segített abban, hogy merjek beszélni magyarul is. A hét intézeti év nehéz volt. Balatonszabadin az egyik oldalon

a Balaton, a másikon kerítés és rácsos ablakok, a kerítés mögött a vonat, én meg gubbasztok a rácsos ablaknál, mint egy madár, és nézek kifelé. A hálósobák ablakai persze nem a Balatonra néztek, gondolom a hideg miatt, úgyhogy nem azt láttuk, amikor állandóan az ablakban lógtunk. Az egyik tanár franciás volt, Edith Piafot hallgattott, szerette a francia filmművészetet, egy kis Eiffel-tornyot tartott a szobájában. Nos, én akkor elhatároztam, hogy Párizsban fogok élni. Gondolja el, egy tízéves gyerek, aki ilyenekről ábrándozik...

Tizenévesen kikerültem az intézetből, elmentem pikolófiúnak az Astoriába. Irtóatosan szegények voltunk, csórtam a sonkát meg a vaját csempésztem haza. Egyszer ott forgatott Jancsó Miklós, és én voltam a szobaszerviz. Gondoltam, ilyen közegben szeretnék majd egyszer dolgozni, élni, ilyen világ kell nekem. Aztán 2000-ben, amikor visszajöttem Japánból, és a Veszprémi Táncfesztiválon bemutattuk a Tricks & Tracksot, Jancsó Miklós kijelentette, ha nem kapjuk meg a fődíjat, lemond a zsűrielnöki posztjáról, „felmond”. És megkaptuk, pedig nagyon sokan ellenezték. „Azért szeretem a világot, mert olyan, mintha filmet néznék” – mondta. Én pedig felidéztem az egykori kis pincérfiút, aki remegő kézzel szolgálta ki a nagy Jancsót.

„
... amikor visszajöttem Japánból,
és a Veszprémi Táncfesztiválon
bemutattuk a Tricks & Tracksot,
Jancsó Miklós kijelentette,
ha nem kapjuk meg a fődíjat,
lemond a zsűrielnöki posztjáról...
”

„Köznapiság”, amely szép, mert igaz!

Hofesh Shechter Company:
„deGeneration”
Művészetek Palotája,
2015. április 27.

A MÜPÁBAN AZ NDT (NEDERLANDS DANS THEATER) UTÁNPÓTLÁS-EGYÜTTESE UTÁN MINDÖSSZE NÉGY NAPPAL LÉPETT FEL HOFESH SHECHTER „ÚJ GENERÁCIÓS” CSOPORTJA A TAVASZI FESZTIVÁL KERETÉBEN; AZ ELŐBBI KRISTÁLYOS RAGYOGÁSA UTÁN AZ UTÓBBI KONTEMPLÁLÓBB, BEFELÉ FORDULÓ HANGVÉTELŰ ESTTEL SZEREPELT. AZ IZRAELI SZÁRMAZÁSÚ, MAJD NÉHÁNY ÉV PÁRIZS UTÁN LONDONBA TELEPÜLT ALKOTÓVAL A SZÍNPADI PRÓBÁK KÖZBEN SIKERÜLT EGY BESZÉLGETÉST IS TETŐ ALÁ HOZNI. HOFESH NEM CSUPÁN KEDVES ÉS NYITOTT BESZÉLGETŐPARTNERNEK BIZONYULT, HANEM LÉNYEGRE TÖRŐEN TISZTA INFORMÁTORNAK IS.

Szöveg és interjú: Lőrinc Katalin | Fotó: Dusa Gábor

Az esten két olyan „rég” művet mutattak be, amelyek meghatározták Shechter önálló együttesvezetői karrierjének legelejét: ezek 2003-ban és 2004-ben azonnal sikert, elismerést hoztak számára, tehát az újonnan érkező utánpótláscsapatnak ez társulati repertoáranyag. Az utolsó, különálló felvonásban bemutatott opus viszont már kimondottan nekik készült, mindössze néhány hét alatt.

A Cult (2004) három lány, három fiú és a körülöttük lélegző párák, fények táncdarabja. De zenemű is egyben, és nem csupán azért, mert az alkotó saját szerzeménye hangzik el, hanem mert néha olyan a táncosok teste, mintha zenét írának vele a térbe. Pedig

a fiúk állig öltönyzakóban (a lányok „utcai” viselete könnyedebb ruha, ez többet enged láttatni), de egyetlen percig sem érezzük, hogy bármit elfednének a mozgás minőségéből, mert itt nem az izmok, hanem valami belülről jövő és a ruhán is átütő dinamika érvényesül.

El-elhangzik néhány kulcsmondat, afféle filozofálgató, bölcselkedő gondolattöredék, de egy idő után nem is igazán figyelünk kissé elvont tartalmukra, hanem csak mint valamiféle szövegszöttekre, szövegtültre, mint egy másik anyagféleségre. (Ilyen típusú verbalitás jellemző a felvonás következő darabjára, a kettősre is.)

A fények a finoman – tehát egyáltalán nem fojtogató és nem misztifikáló – színpadra bocsátott párának köszönhetően nemcsak éteriek, hanem késés sávokat, hasábokat is képeznek, mintha valami óriási templomban hódolnának az isteneknek ezek az esendő fiatal testek...

A kettőst a nyolcfős csapat „hátralévő” két tagja táncolja; különös költemény ez egy lányra és egy fiúra. A Fragments (2003) című mű egyszerűsége ellenére végig drámai tartalmú, keresetlen gesztusokra, valamint távolságokra és közelségekre, mintegy a magányok közeledésére épül... (A fiú szinte végig „monologizál”, még a lány közvetlen testközelségében is.) Itt is hétköznapi utcai ruha a jelmez, és a már említett szöveg is „hétköznapi”, mesélősebb. Gyakran köznapiak a testtartások is (Hofesh jellegzetes eleme a meggörnyedt, kicsit „öregesen”, lesúlyozottan tartott hátgerinc), és soha egyetlen pillanatban sem tesz gesztust azért, hogy szép legyen. És mégis szép. Az egész. (Talán mert annyira igazi.)

Az utolsó darab annyira új (a program leadása idején épp hogy csak elkezdtek), hogy a címe is csak ennyi: New Work, már tar-

talmaz az előbbiektől eltérő jellegzetességeket, jelezve az alkotói stílus finom módosulását.

Mind a nyolc táncos együtt lélegzik, lüktet az alkotó zenei anyagára, ebből a közös lüktetésből válik ki itt-ott némely táncos, ez a belső ritmika alakítja a „történet”. Semmi kellék, semmi külső eszköz (természetesen szép a fény, de nem tolokodó a hatása), a gesztusok alakítják a dramaturgiát. A két világháború közötti expresszionizmust nyíltan megidéz, széles, nyújtott karmozdulatok (Mary Wigman vagy Laban mozdulatkórusait citálják) kerültek a mozgásrepertoárba (néhány pillanat olyan, mintha egy közös ima lenne), és talán még több a nyilvánvalóan felvállalt módon „privát” kartartás is (mint például az esendően, felhúzott vállal a fej fölé kerekített kar), valamint a súlyosságok, lezuhanások. Hofesh Shechter legfrissebb alkotásában hétköznapi, nonverbális kommunikáció kézjelei tarkítják (egészítik ki vagy szakítják meg) a „gumitestű” fiatalok táncmozgásait, nyíltan teret engedve egyéni „megfogalmazásoknak”. Az alábbi beszélgetésből azt is megtudhatjuk, miért.

Amit én keresek egy táncosban, az a szíve!

A Holland Táncszínháznál már több évtizede működik az „utánpótlás csapat”, afféle ugródeszka táncosnak, koreográfusnak egyaránt. A te jóval kisebb és fiatalabb együttesednél mi indokolta egy hasonló csoport létrehozását?

A próbatáncainkra mindig rengeteg tehetséges fiatal jelentkezik, de két ösztöndíjasnál többet soha nem tudunk felvenni. A társulathoz érett, kész táncosok is érkeznek, akik már nagyon jók, csak nem arra, amire én keresem őket. Emiatt döntöttem úgy, hogy az egészen fiatal, ígéretes tehetségeket felveszem, külön csoportot alakítok belőlük, és a társulati munka mellett dolgozunk velük: tanulják a repertoárt, és külön mű is készül a számukra.

Kaptatok erre projekt támogatást?

Pályáztunk ugyan, de külön erre nem kaptunk. Meg kellett tehát oldani, hogy a program képes legyen eltartani magát. Azt találtuk ki, hogy ennek a nyolc fiatalnak a fizetését és az előadásait azok a turnék finanszírozzák, amelyekre elvisszük őket. Ennek a sorozatnak az első állomása Budapest: ezt követően Párizsban lesznek fellépések, majd a végén a londoni Királyi Operaházban. Ezt csak a lehető legrövidebb próbaperiódussal lehetett megvalósítani: hét hét alatt készült el az est, és ez idő alatt két idősebb táncosom folyamatosan dolgozott velük. Már rögtön az induláskor ezek a különböző helyekről érkező táncosok olyanok voltak, mintha mindig is együtt táncoltak volna. Decemberi felvételük óta ezek a srácok folyamatosan kapcsolatban álltak egymással – az internet korszakában ez már így működik...

A Királyi Operaháztól hogyan érkezett az első felkérés?

Gluck Orfeusz és Euridiké című operájának színreviteléhez hívtak meg társrendezőnek, s ez persze azt is jelentette, hogy minden mozgást, így a táncbetétek koreográfiáit is én készítem. Kikötöttem, hogy ezt csak a saját táncosaimmal tudom megvalósítani. Eközben felkértem arra, hogy a ház balettegüttese számára is koreografáljak egy darabot. Ez viszont sokkal hamarabb elkészült, mint maga az opera, amely másfél éves, bonyolult, soklépcsős folyamat, többtényezős előadás...

Milyen volt a világ egyik vezető balett-társulatának klasszikusan képzett táncosaival dolgozni, hogyan viszonyultak a másfajta munkához?

Az első nap eléggé megijedtem, sőt arra gondoltam, hogy ez nem fog menni. Egy hétbe telt mire kiderült, hogy mégis. Szép lassan mindenki elindult a szükséges átalakulás útján. Imádták a munkát, és mindent elkövettek, hogy sikerüljön. Pedig nem volt könnyű, amit kértem tőlük: a földközelség, a természetes lefelé irányok, az elengedések nagyon más világ, mint a mindennapos munkájuk által megkövetelt szigorú izomhasználat. És persze a kiszabott három hónapos időkeret maximum napi 2-3 óra próbát jelentett, hiszen közben az összes repertoáron lévő balett próbái és előadásai is zajlottak!

A saját társulatodon belül mennyire múlik a képzettségen, a tánctechnikai tudáson az, hogy jól tudsz-e dolgozni valakivel?

Amit én keresek egy táncosban, az a szíve, vagyis hogy milyen energiák, milyen kisugárzás érkezik belőle, milyen karakter. Lehet nagyszerű technikai képzettségű, de lehet olyan is, hogy alig tanult valamit. A közös bennük az, hogy tehetségesek. Azért is ragaszkodom ahhoz, hogy ki tudjuk fizetni ezeket a fiatalokat, mert az a tapasztalatom, hogy ha önköltségesen táncolnak nálunk, akkor csak a gazdagok gyerekei jönnek, a szegényebbek soha nem jutnak el hozzánk.

A zenei képzettséged és érdeklődésed már a kezdetektől fogva meghatározza a darabjaidat. Mennyire mozdult el a fókuszod mára, mi az, ami itt és most leginkább izgat az alkotásban?

Kezdetben úgy alkottam, hogy hallgattam a zenét, és szinte moziként láttam magam előtt a történéseket, majd e szerint meg is valósítottam, nagyon aprólékosan, mindent kirajzolva. Az előadásaim – bár lehet, hogy nem mindig ez a hatásuk – pontosan rögzített koreográfiák voltak. Mostanra elkezdett érdekelni a táncos maga. A belső, ami nem rögzíthető. Valójában ma már parttalanok tűnik a diskurzus arról, hogy milyen a jó és milyen a rossz mű.

Kulturális meghatározottsága van annak, hogy ki mit és hogyan fogad be: mit tart jónak abból a hihetetlen sokféleségből, ami most a színpadokon találkozik egy-egy műfajon belül is. Meg akarom szabadítani magamat attól, hogy szem előtt kelljen tartanom bármilyen etalont, bármit, amire azt mondják, hogy jó – érezhessek szabadon. Azt hiszem, egész eddigi életemben ezt jelentette az alkotás: felszabadulni.

Tehát most úgy dolgozom egy háromrészes előadáson a társulattal együtt, hogy teljesen elvetem a rögzítést, a pontos megrajzolást: a táncos egyéni fizikai képessége, karaktere lesz a fontos. Éjszakába nyúlóan improvizálunk, azt lefilmezzük, utána megnézzük, és nem azért, hogy rögzítsük a mozdulatokat, hanem hogy

tetten érzük azokat az energiákat, amelyek jól működtek, amelyek birtokában tovább lehet dolgozni. A három rész mindegyikében mások mutatkoznak meg, csak a végén kerülnek röviden együtt a színpadra. Éppen elég sokszereplős darabot készítettem az eddigiek során, most intimebb munkára vágyom.

Nem igényled, hogy a színpadon te magad is részt vegyél valamelyik darabodban?

Nem, az én dolgom nem ez. Azt hiszem, én olyan vagyok inkább, mint egy költő vagy író. Gondolkodom, megálmodom, elmélyülök. Azt hiszem, az már nem is jó, ha egy táncoselőadó ennyit gondolkodik, mint én. Nekem az alkotás a feladat. Amellett, hogy két pici gyermekem is van otthon...

Hofesh Shechter eddigi életútja mintapéldája annak, hogyan tűnnek el napjainkban a határok a független, kísérletező, kockázatvállaló alkotói munka és a „királyi” intézmények reper-toártevékenysége között. Esetében a királyi szó leírásakor el is hagyhatjuk az idézőjelet, mert az egyéni útkereső, kortárs táncos és zenész az idén a londoni Royal Ballet számára is készít darabot. Még a Batsheva Társulat táncművészeként megkezdte zenésztanulmányait, amelyet Párizsban folytatott, így koreográfusi munkáját úgy indította 2002-ben Nagy-Britanniában, hogy darabjai zenéjét maga komponálta. Az egy évvel később készült Fragments azonnal nemzetközi figyelmet kapott, talán éppen azzal a kivételesen érzékeny (pengeélesen pontos és mégis emocionális) muzikalitással, amely a két műfajú alkotó védjegye azóta is. Shechter érzékenyen nyitott a társadalom problémáira is, ezt Cult című darabja (2004) bizonyítja. Friss művét, amely a New Work címet viseli, a társulat legfiatalabb táncosai számára készítette.

(Táncművészet 2015/1. sz.)

Fotó: Makai Eszter

Szenegálban és Ecuadorban turnézott AZ INVERSEDANCE TÁRSULATA

Szöveg: Pónyai Györgyi

HATODIK ÉVÉT „TAPOSSA” A TÁRSULAT – MONDJA FODOR ZOLTÁN KOREOGRÁFUS, AZ INVERSEDANCE VEZETŐJE, ÉS EDDIG MÉG NEM MUTATKOZTUNK MEG NEMZETKÖZI PORDONON. DE MOST, KÖRÜLBELÜL EGY ÉVE JELENTKEZETT EGY BELSŐ SZERVEZETI ÉS ALKOTÓI IGÉNY, VALAMINT RÉSZEMRŐL EGY SZEMÉLYES MOTIVÁCIÓ ARRÁ, HOGY MÁSSUTT IS MEGMUTASSUK MAGUNKAT.

Az utóbbi időszak turnésorozata egy törökországi meghívással indult, az ankarai operaházban léptünk fel a Nemzetközi Bartók Fesztiválon. A társulat itt két produkcióval is bemutatkozott: az egyik egy török koreográfus, Selcuk Göldere Roots című darabja volt, emellé vittük a Magyar rapszódia egy kisebb, könnyen utaztatható, öt főre komponált átdolgozását.

Ezután a Vuk című darabunkkal utaztunk Szerbiába, ahol Szabadkán a város önkormányzata az idén 22. alkalommal rendezte meg a Nemzetközi Gyermekszínházi Fesztivált, ahová több kontinensről érkeztek társulatok. Ennek a rendezvénysorozatnak a nyitóprogramja volt a mi előadásunk. Egy hét múlva pedig már utaztunk is Szenegálba, Dakarba, a 8. Kaay Fecc nemzetközi táncművészeti fesztiválra, ahol a Verdi Miniatures estünk egyik koreográfiája, a Zachár Lóránd által készített After the choice volt műsor. Ez a rendezvény komoly tánc kulturális eseménynek számít arrafelé. Kiemelt figyelemmel fogadtak minket, az ottani szűkös körülmények között beszerezték számunkra a szükséges technikai eszközöket, sőt a kulturális miniszter is meglátogatott minket a hotelben. A közönség nem csak szenegáliakból állt, más országokból, Burkina Fasóból, Csádból, elsősorban francia nyelvterületekről is érkeztek nézők.

A szenegáli turné maradandó benyomást hozott számomra, szinte filmszerű élmények értek. Ha az európai kultúrkörből érkezünk, sok minden átértékelődik egy ilyen utazás során. Egy helyi afrotársulatot látogattunk meg – ahová humanitárius szolgálatot is ellátva vittünk sokszáznyi különféle holmit –, ők pedig egy showchase-szel vártak minket. Ilyenkor azért elgondolkozik az ember, hogy milyen jó körülmények között élünk mi itthon úgy, hogy ezt sokszor észre sem vesszük, sőt elégedetlenek vagyunk. Tartottam egy workshopot, ahol 45 perc után szóltam, hogy mindenki igyon, mert ez alapvető számomra, főleg a 35 fokos melegben, de az ottaniak számára ez nem volt természetes, hiszen ott nincs „csak úgy” víz. Ecuadorban két nagyobb városban léptünk fel: Mantában a Manta por la danza és Guayaquilben a Fradments of June elnevezésű nemzetközi fesztiválon, két-két alkalommal. Vittük az Eszter című darabomat és egy rövidebb gyermekelőadást, Elvarázsolt könyv címmel. Az utóbbi időben a társulat nagyon sokat fejlődött, a szakmai és közönségsikerünket is jelentősnek érzem. Előadás- és nézőszámunk 20-25 százalékkal emelkedtek az elmúlt évadokban. Rengeteget játszottunk itthon is, mostanában pedig beutazzuk a földet. A közeljövőben mindenképpen szeretnénk ezt a nemzetközi jelenlétet megtartani, sőt újabb irányokba nyitni. Kis jó döntések sokasága szavatolja az előrejutást, és én most nagyon bízom a „felfelé ívelésben”.

ERŐVONALAK

Duda Éva Társulat – 2015. május 12. – Átrium Film-Színház: Lear – fizikai színház

Szöveg: Varga Kinga | Fotó: Dömölky Dániel

A DUDA ÉVA TÁRSULAT LEAR-PRODUKCIÓJA AZ ÚTKERESÉS JEGYÉBEN SZÜLETETT. A SZERZŐ ÚGY NYILATKOZOTT: ELÉRKEZETTNEK LÁTJA AZ IDŐT ARRA, HOGY AZ ÖSSZESZOKÁS ÉVEIT KÖVETŐEN CSAPATÁT KÜLSŐ HATÁSOKKAL HOZZA ÉRINTKEZÉSBE, ÉS ILY MÓDON MÁS ELŐADÓ-MŰVÉSZETI FORMÁK IS MEGTERMÉKENYÍTSÉK A KORTÁRS TÁNC ÖNMAGÁBA FORDULÓ VILÁGÁT. EZ A TÖREKVÉS TALÁLKOZOTT SZŐCS ARTUR SZÍNHÁZI RENDEZŐ SZÁNDÉKÁVAL, HOGY DUDA ÉVÁVAL A CÍMSZEREPEBEN LÉTREHOZZA A SHAKESPEARE-TRAGÉDIÁK KÖZÜL AZ EGYIK LEGISMERTEBBET.

A produkció híre nagy visszhangot váltott ki, ami azt mutatja, hogy ezeknek az alkotóknak pusztán a képzeletbeli érintkezése is izgalmas lehetőségeket rejt magában. A tájékoztatás és reklámozás célját egyaránt betöltő videók, interjúk és összefoglalók hangsúlyozzák, hogy a vállalkozás projektalapú, a pályázati rendszer terméke, amelynek ütemtervét és egyes pontjait meghatározott idő alatt, a kijelölt helyszínen kell megvalósítani, két lényeges elemet beartva: Lear Duda Éva testesítse meg és néhány régi Lear-előadásból játszanak be részleteket. Ezek az elemek a tánc és a prózai színház fúziójának hivatkozási alapjai, de hogy ez ténylegesen meg is valósuljon, az előadást Csuzi Márton személyében alkotótárs jegyzi, aki közvetít a rendező és a táncosok között.

Az eddigiekkel összefüggésben a színlap a produkció kereteit a fizikai színház fogalmában ragadja meg. Ez jelentheti egyszerűen a két szféra találkozását, ugyanakkor Horváth Csaba munkássága nyomán a tánc világában kevésbé jártas, a prózai színház felől közelítő nézők számára is körvonalazódik valamiféle előkép. A különbség az, hogy itt nem a prózai színészek munkája keveredik olyan elemekkel, ahol a test van a középpontban, hanem fordítva: egy táncársulat alkalmaz prózai, színházi elemeket, alapvetően úgy, hogy időnként megszólalnak a tagjai.

Egy olyan közismert dráma esetén, mint a Lear király, az alkotók tudatában vannak annak, hogy a nézők ismerik az eredeti történetet, a szereplők viszonyrendszerét, és hogy minden, ami ezzel megegyezik, vagy ettől eltér, annak jelentése van. Kevéssel az előadás kezdete után kiderül, hogy ez utóbbi felé billen a mérleg, és az is, hogy nem az eredeti mű feldolgozásáról van szó, csak motivikus kapcsolódásról. A Duda Éva által megszemélyesített Lear-alaknak és a többi táncosnak ezzel a színpadi erővel létesített viszonya az érdekes, mindenki és minden más ebben az erőterben mozog, és ettől kap jelentőséget. A szereplők kiléte innen nézve nem lesz lényeges, az egyedül beazonosítható leánygyermek is funkciójukat veszti. Hiába gögösek, illetve pipiskedők (a legkisebb Cordélia is az; Góbi Rita mimikája és játéka emlékezetes), és nyitnának újabb értelmezési lehetőségeket, nincs rájuk szükség, haláluk egyben a szerep hiábalóságát is jelenti, egyszerűen le lesznek dobva a nézőtér és a színpad közé.

Az Átrium színházterme klasszikus kukucskaszínpad, ez a nézők, valamint az előadók frontális találkozásait teszi lehetővé. A meghatározó színnek a fekete és a fehér: Csupaszi színpadon fekete háttér előtt fehér, dominánszerű elemekkel dolgoznak a táncosok, maguk építik a díszle-

ter és változtatják meg a teret. Ez ellensúlyozza az épület statikusságát. A jelmezek szintén a fekete, illetve a fehér kombinációjából tevődnek össze, nincs esztétikus összhang közöttük, tornadrezz-szerűek, szedett-vedettek. Lear öltözéke fekete nadrág és egyszerű, fekete felsőrész, királyi palástja fehér, lebernyegszerű stóla. Ő is slamos. Az egész udvar az, itt nincs rend. Mindezt a zenei effektusok, illetve a szöveg-szerű megszólalások ugyancsak erősítik, ezek váratlanul érkeznek és halnak el, akár csak a régi Lear-előadásokból bevágott jelenetek: egy-egy elmosódott kép vagy hang beazonosíthatatlanul tölti be a teret, és csak erősíti a helyzetet, valamint a közeget zavart, anarchikus jellegét.

A közel kétórás előadás kezdőképe a színpad hátsó részén, a fehér elemekből felépített sündisznószerű magaslat, rajta az egymástól eltartó szereplőkkel, amelyben a hatalom felosztására lehet ráismerni. A záróképben Lear összekuporodott pózban egyetlen, vigaszt adó társával, a megkínzott, s a dráma vakságmotívumát magánviselő férfi táncossal (Csuzi Márton) lebeg az ugyancsak a dominóelemekből létrehozott tuta-jon. Lear indítja el az eseményeket, megszenvedi azokat, de úgy tűnik, a végére megnyugvást talál. A rendezés keretes szerkezettel igyekszik kompozíciós összhangba szervezni az estét, de a jelmezekből is áradó rendtelenség, szépségnélküliség másik ponton törik meg: akkor, amikor három férfi táncos teljesen meztelenül viadalszerű, több szekvenciából álló mozgásba kezd. A kidolgozott izomzatok harmonikussága ledobja magáról a díszlet, a berendezés és a jelmez átláthatatlan rendszerét. Vajon kik ők? Esetleg Lear vejei? Nem tudni. Mindenképpen férfiak kell lenniük, de ugyanezt a hatást váltotta volna ki, ha legalább egy ágyékkötőt magukra vesznek. A vad, törzstánc-szerű, ösztönelemeket felvillantó részletek ezzel együtt kifejezők, mintha ez lenne az eredménye a Duda Éva–Lear által kiváltott tomboló erőknél. Ráadásul az örületében réve- teg Lear emlőinek exponálása a férfiaságukat véka alá nem rejtő táncosok vad harcának válaszreakciójaként értelmeződik.

Az előadásnak vannak túlzásai, például a kerti szükséghely formáját felvevő dominóelemeken dolgozó végző Lear, amint kívülről őrzik, nem viszi előre a gondolatmenetet. Ezzel együtt igazolódik Szőcs Artur szándéka, a külső szem fontossága. A rendezőnek ugyanis sikerült a Duda Éva és társulata között meglévő sajátos viszonyt, egy társulatvezető és táncosai között fennálló érzékeny és sok szálon futó kapcsolatrendszer mozgásba hoznia. A király/társulatvezető és a király népe/társulata közötti párhuzam termékeny helyzetnek bizonyul, produktívá és önreflexívá válik.

Előadók: Duda Éva, Bora Gábor, Csuzi Márton, Gyöngy Zsuzsa, Góbi Rita, Jerger Balázs, Rusu Andor, Stetina Szonja, Takács László, Várnagy Kristóf
Koreográfus: Csuzi Márton | Rendező: Szőcs Artur

Elhallgatott erőszak

Velekei László: Ne bánts! – Győri Balett, 2015. május 15.,
Bartók Béla Megyei Művelődési Központ

Gyurmánczi Diána, Daichi Uematsu, Artem Pozdeev

LÁTSZÓLAG SZÉPEN ÉLNEK EGYÜTT, ŐK HÁRMAN. ÚGY TŰNIK, A KISLÁNY IS EGÉSZSÉGES, VIDÁM ÉS SZERETETTELI. DE A VALÓSÁG MÁS: AMINT BECSUKÓDIK AZ AJTÓ, AZ APA A TELJHATALMÚ ÚR A TESTÜK ÉS AZ ÉLETÜK FELETT. A GYŐRI BALETT ÚJ DARABJA AZ EGYIK LEGNEHEZEBBEN FELDOLGOZHATÓ ÉS MEGFOGALMAZHATÓ TRAGÉDIÁVAL ÉS TABUVAL FOGLALKOZIK, A GYEREKKORI ABÚZUSSAL. A NE BÁNTS! ELEMI ERŐVEL TÖRI ÁT A HALLGATÁS FALAIT. A PREMIERT KÖVETŐEN FAGGATTA BRAUN ANNA A RENDEZŐ-KOREOGRÁFUST, VELEKEI LÁSZLÓT, A SZEREPLŐKET ÉS A DARAB PSZICHOLOGUSÁT, BENCZE EMŐKÉT. ŐK AZ ELŐADÁSOK UTÁNI NÉZŐI BESZÉLGETÉSEKEN SEGÍTENEK FELDOLGOZNI A LÁTOTTAKAT. A DARAB A „FIATALOK A FIATALOKÉRT” GYERMEK ÉS IFJÚSÁGI MŰVÉSZETNEVELÉSI PROGRAM RÉSZÉKÉNT AZ ÉRINTETT KOROSZTÁLY PROBLÉMÁIT MUTATJA BE A TÁNC NYELVÉN.

Riporter: Braun Anna | Fotó: Makai Eszter

„Fontos számomra elbillenteni bizonyos súlyokat, hogy egy kicsit összezavarjam a nézőt. Ezért olyan élő és vidám a lány a darab elején, ezért állítom szembe őt megfáradt, kiszáradt anyával. Érzelmekre szeretnék hatni, nem az értelemre” – Velekei László koreográfus szerint a darab üzenete egyértelmű: nem fordulhatunk el közönyt mímelve. „Össze akartam kuszálni a szálakat. A lány karakterében nagyon fontos a természetes érzékiség, hiszen számomra ez a gyönyörű. Ez a férfival való kapcsolatának alapja. Ha a lány meg tudna maradni ebben a természetességében, akkor lenne arra esélye, hogy hosszú távon is harmonikusan élje meg a nőiességét, a férfival való kapcsolatát. De nem így történik, ezt az érzékiséget megzavarja és összetöri az apja, amikor megerőszkolja. Amit csak a fiúnak kellett volna észrevennie, az az apában is vágyakat szült, de nagyon fontos, hogy ez a vágy nem szexuális, sokkal inkább birtoklási vágy.”

A Ne bánts! című darab több síkon beszél: megmutatja, hogy mennyire eltávolodhat a valóság a látszattól, ami egy családon belül történik az más, mint amit kifelé, a szomszédok felé mutat. Megszólítja

azokat, akik nem vesznek tudomást erről, és nagyon pontosan követi a családban élők lelki folyamatait is. Az erőszakos apa, a meghasonlott és teljes tagadásban lévő anya, valamint a bántalmazott lány tragikus elzártságban élnek egymással, egymás démonaival.

„Akkor zavarodik össze minden, amikor a kislány nővé válik, az anya pedig nem képes a saját, női szerepét megőrizni. Nehéz volt megmutatni ezt a helyzetet, ha egy kislánnyal dolgoztam volna, nem lettem volna képes végigcsinálni” – Velekei egy osztrák történet alapján írta a darabot, és nem véletlenül döntött úgy, hogy nem lesz katartikus vége. „Ezeknek a történeteknek általában nincs megnyugtató befejezésük. A legtöbb bántalmazott visszaszökik a bántalmazóhoz, még akkor is, ha már sikerült elmene-külnie. Ezért sem akartam, hogy egy folyamatot lássunk, az volt a szándékom, hogy egy helyzetbe kerüljünk bele, és a változás ne a színpadon, hanem a nézőben történjen meg. Nincs feloldozás, ahogy az életben sincs. Kilencven százaléka ezeknek az embereknek újra bántalmazó és újra bántalmazott lesz.”

Az európai statisztikák szerint minden ötödik gyermek érintett szexuális bántalmazásban, ami azt jelenti, hogy a felnőtt olyan szexuális tevékenységbe vonja be, ami nem a gyerek életkorának megfelelő. Az esetek csupán néhány százaléka derül ki. Ráadásul az elkövetők többsége ismerős, nagy része pedig közeli családtag – mondta el Bencze Emőke az előadás után. A pszichológus másfél hónapot dolgozott a csapattal, segítségével jutottak el egy védett házba, és ismertek meg valódi történeteket. „Furcsa módon sokkal többen fordultak felém fizikális és verbális bántalmazás esetén, a szexuális bántalmazás általában háttérben marad, így ezzel nagyon kevés tapasztalatom van. Persze a terápia során általában kiderül, hogy ilyen is történt, de nem azzal keresnek meg, hogy ezt oldjuk fel.”

A Ne bánts! egyértelmű és megváltoztathatatlanak tűnő helyzetet ír le, a karakterekben ott rejtőzik az elkerülhetetlenség. Nincs olyan pillanat, ami egyáltalán megpendítené, hogy az anya vagy akár az apa változtatni szeretne.

Bencze Emőke szerint „bár ebben a darabban a férfi karakter eléggé egysíkú, az életben általában az agresszornak vannak pozitív tulajdonságai. Nagyon jó kapcsolatteremtő, a gyerekek könnyen a bizalmukba fogadják. Ezek a felnőttek először szoros és intim kapcsolatot alakítanak ki a kicsikkel, s csak utána bántalmazzák őket. Az a tapasztalatom, hogy a bántalmazóknak van egy nagyon kedves oldala, dédelgetik és szeretgetik a másikat, igazi »udvarlók«. Amíg ez a kvázi udvarlás – amit szaknyelven »mézesheteknek« hívunk – tart, csak gyűlik a feszültség, ami később majd bántalmazásban csapódik ki.”

Az anyát formáló Matuza Adrienn számára éppen az volt a legnehezebb, hogy felvegye a maszkot, hogy kizárja a valóságot és kihátráljon a borzalmas helyzetből. „Felfoghatatlan, hogy azt a rengeteg fájdal-

mat, megaláztatást hogyan lehet anyaként elviselni. A darabban én is bántalmazott vagyok, mindent megpróbálok elkövetni azért, hogy megmaradjon valami a látszólagos nyugalomból. Az életben nem tudom elképzelni, hogy ne az ellenkezőjéért harcoljak.”

„Sokszor csak álltunk a próbán könnybe lábadt szemmel, Laci nem is koreografált a hagyományos értelemben, csak elmondott egy-egy történetet. Iszonyú volt ezeket hallgatni. De a szerep megformálásában rengeteget segített” – mondta a lány szerepét táncoló Gyurmánczi Diána. „A próbák alatt mindig másutt kaptam el ez a borzalmas fogságérzés, mindig máshol pityeredtem el. De most már nagyjából helyreálltam.”

Ki a felelős? Kit hibáztat a társadalom? Bencze Emőke szerint az erőszakot övező titok építőkövei a szégyen és a hibáztatás. Nemcsak az áldozat hibáztatja gyakran önmagát, hanem a hozzá közel élők is. „Ez van ott a démonjelenetben: az a kérdés, hogy ez kinek a démona, a lányé vagy az apáé. Nagyon sokszor mondom el

a hozzám fordulóknak, hogy ez nem az ő démonuk. Bárhogy öltöznek, bármit tesznek, itt a felnőtté a felelősség, övé a döntés. Nem azért válnak erőszak áldozatává, ahogy öltözködnek vagy viselkednek.”

Nem fordulhatunk el, nem vehetünk fel maszkot – ezt üzeni a Ne bánts! című darab. És ezt üzenik a szereplők is. „Megváltoztatta az életemet ez a darab. Megyek az utcán, és azon kapom magam, hogy eszembe jut, nem is sejtettem, nem is tudhatom, mi lehet a nő mögött, aki szembe jön. Zárt világban éltem” – mondta a főszereplőt játszó táncos, Gyurmánczi Diána. „Vagy csak nem vettem észre” – tette hozzá. És tehetnének hozzá sokan.

”
Így is nehéz volt megmutatni ezt a helyzetet, ha egy azonos korú kislánnyal dolgoztam volna, nem lettem volna képes végigcsinálni.”

Gyurmánczi Diána, Matuza Adrienn, Artem Pozdeev

Velekei László koreográfus

MENEKÜLTÜGY, TERRORIZMUS, társadalomkritika a német táncszínpadokon

Manz-Kozár Eszter – Tanztheater Darmstadt: Ulrike Meinhof
Koreográfus: Johann Kresnik

Fotó: Andreas Manz-Kozár

MIGRÁCIÓ, ÖNPUSZTÍTÁS, SOROZATGYILKOSSÁG, TERRORIZMUS – A NÉMET TÁNC SZÍNHÁZ NEM RIAD VISSZA ATTÓL, HOGY SZEMBENÉZZEN A TÁRSADALOM LEGNAGYOBB JELENKORI KIHÍVÁSAIVAL, FRUSZTRÁCIÓIVAL, ÉS A SAJÁT ESZKÖZEIVEL KERESSE A MEGOLDÁSOKAT. A DARMSTADTI SZÍNHÁZ IS KÜLÖNÖS, EMBLEMATIKUS MŰVEKET TŰZÖTT MŰSORÁRA: SÜSKIND A PARFÜM CÍMŰ REGÉNYE, A SZUICID HAJLAMÚ AMERIKAI KÖLTŐ, SYLVIA PLATH, VALAMINT A FRANCIA SZOBRÁSZ, CAMILLE CLAUDEL ÉLETE. MANZ-KOZÁR ESZTER TÁNCMŰVÉSZ NYOLCADIK ÉVADÁT TÖLTI NÉMETORSZÁGBAN, JELENLEG VENDÉGGÉNT A HANNOVERI COMMEDIA FUTURA TÁRSULATÁNÁL, KORÁBBAN A DARMSTADTI SZÍNHÁZBAN. KÜLÖNLEGES SZEREPEIRŐL, A NÉMET ÉS A MAGYAR TÁNC SZÍNHÁZ KÜLÖNBÖZŐSÉGÉRŐL, A TÖRTÉNELMI ÉS KULTÚRTÖRTÉNETI FIGURÁK MEGFORMÁLÁSÁRÓL BESZÉLT LAPUNKNAK.

Riporter: K. A.

A német színház – csakúgy, mint az irodalom vagy a politika – kifejezett törekvése a múlttal való szembenézés, a „lelkiismeret-tisztítás”, a történelem egyéni és kollektív feldolgozása. Ennek része, hogy Ulrike Meinhof, a Vörös Hadsereg Frakció vezetőjének története is táncszínpadra került, figuráját ön táncolta el. Hogyan fogadta ezt a közönség, milyen eszközöket használt az előadás?

A publikum vegyesen fogadta, a rajongástól az elzárkózásig akadt minden. A darab ősbemutatója 1990-ben Brémában volt, de az előadás még mindig provokatívnak és aktuálisnak mondható. Rendezője, Johann Kresnik Pina Bausch mellett az elmúlt évtizedekben a német táncszínház legmeghatározóbb alakja, egyszerűen mind képzőművész, ami vizuálisan is meghatározza táncszínházát. Kresnik nyíltan politikus koreográfus, rettentően erős, helyenként nyers, olykor költői képi világgal rendelkezik. A felakasztott mez-

telen test, a kétségbeesésében írását lenyelő újságíró, az Ulrike Meinhofon a szó szoros értelmében végigtaposó férj vagy a záró kép, az üveglap mögé zárt nemzeti rekvizitum, illetve a letépett nyelvét kezében tartó főszereplő mind ezt támasztja alá. Vagy példaként említhetném a társadalmi frusztrációt remekül megjelenítő képet, az újságíró Ulrike Meinhof írásait széttépő, megrágó és őt saját szövegeivel szembekepő tömeget.

Nehezítette a szerepformálást, hogy megosztó történelmi személyiségről van szó?

Nem, de felelősséget éreztem iránta. Minden történelmi, valóságos személy megformálásánál így vélekedem, legyen szó Ulrike Meinhofról, Sylvia Plathról vagy Camille Claudelről. Ulrike Meinhofnál három, Sylvia Plathnál két szereplő táncolta a figurákat, mindkét esetben az enyém volt a leghosszabb, legnehezebb rész. Meinhofnál ne-

Manz-Kozár Eszter – Tanztheater Darmstadt:
Sylvia Plath
Koreográfus: Johann Kresnik

Fotó: Barbara Aumüller

Manz-Kozár Eszter – Tanztheater Darmstadt:
Ulrike Meinhof
Koreográfus: Johann Kresnik

kem jutott a legemberibb periódus: a fiatalság évei, az újságírói pálya nehézségei, az anyaságot az életébe nehezen integráló nő, a boldogtalan feleség, az útkeresés, éppen addig a pontig, amíg meg kellene húzni a ravaszt. A brutális akciók végrehajtása, a terroristává vált Ulrike már brazil kolléganőmnek jutott, az enyém volt az út, amely a terrorizmusig vezet. Sylvia Plathnál pedig úgy éreztem, még közelebb jutottam valamihez: egészen kibújtam a bőrömből, miközben mindent beleadtam. A tragikus sorsú, démonaival harcoló zseniális költőt megformálni megtisztelő, ugyanakkor veszélyes feladat volt. A kétórás előadás szünet nélküli intenzitást követelt, Plath mosogat, vasal, rohan, gyerekszobát rendez, álmodozik, ingázik a mindennapi anyai teendők és a művészet között. Súlyos pszichés problémákkal küzd – az előadás egyharmada kórházban játszódik –, majd alkot, szárnyal, végül nem tud ellenállni a halálba hívó szellemnek, mindent megsemmisít maga körül, s örömmel nyújtja kezét a halálnak az utolsó keringőre, hogy aztán elegánsan hajtsa fejét a gázsütőbe. Angolul szavalni, töredezve megszűlni magamból a verssorokat, önnön határainon túllépni csodálatos kollégákkal egy nemzetközi csapatban – igazi ajándék. Ugyanakkor a veszély nemcsak fizikailag volt jelen – egyes jelenetekben fémrudakon húzogattak, emelgettek –, de lelkileg is megterhelést jelentett Sylvia széttöredeztségébe, borderline-os személyiségébe teljesen beleélni magamat. Naplóiban időnként szünetet kellett tartanom, hogy ne kattanjak be.

Jelenleg a hannoveri Eis Fabrik Commedia Futura társulatában táncol. Legutóbb bemutatott darabjuk, az Im Freien Fall (Szabadesésben) is társadalmi problémákra reflektál, ebben egy menekültet játszik. Az előadásban társ-koreográfusként is közreműködik. Súlyos téma, hogyan sikerült a színpadi megvalósítása?

Az előadás egy apokaliptikus szituációt tár elénk és azt, hogy az ebben szereplők miként próbálják meg mindezt túlélni egy elszemmetesedett, tönkretett és szennyezett világban. A rendezés nagy teret adott az absztrakcióra és az asszociativitásra. Az én figurám, a 6993-as menekült gyermekkorától igyekszik fenntartani magát. A számára elérhetetlennek tűnő, ideális körülményeket biztosító kapszulavilág tartja benne a lelket, ám legnagyobb félelme az, hogy ha eléri, akkor sem érzi otthon magát benne. Ami pedig a koreográfusi éneket illeti, az elmúlt években is többször lehetőségem adódott kisebb-nagyobb darabok elkészítésére Darmstadtban, Münchenben és Freiburgban. Az Im Freien Fallban is szabad kezet kaptam, a mozdulatok és az általam írt német nyelvű monológ érdekes keveréke született meg. A színészet mindig is szívügyem volt a tánc mellett. A próbafolyamat legizgalmasabb részének a keresés fázisát tartottam, a rendező, Wolfgang Piantek alkotói módszerét követve hosszan, heteken át improvizáltunk, különböző témákat bedobva, egyénileg, duóban és csoportosan is. Nemcsak saját figuráinkba ástuk bele magukat, hanem egymást is jobban felfedeztük, amelyből szép képek, izgalmas konstellációk születtek.

Németországban meg lehet élni abból, hogy valaki kortárs táncos?

Szabadúszóként itt is csak akkor van fizetés, ha van munkád, tehát sűrűre kell szervezni a programot. Kinn sincs kolbászból a kerítés, az állami színházakban egy zenész vagy egy színész anyagilag megbecsültebb, mint egy tapasztalt táncos. Ráadásul a hegedűt még hatvanévesen is lehet tartani. A táncosok mentalitása viszont eltér az itthonitól. Kint nyitottabbak az újra és egymásra, a természetes rivalizálás mellett sem jelent problémát elismerni a másik teljesítményét.

WOOLF WORKS A COVENT GARDENBEN – az évad legizgalmasabb eseménye

Wayne McGregor / Max Richter: Woolf Works, Royal Ballet, 2015. május 13–14., Covent Garden

MÉLY NYOMOKAT HAGYOTT A PUBLIKUMBAN A THE ROYAL BALLETT MÁJUSI PREMIERJE. AZ ANGOL KÖZÖNSÉG ÉS A KRITIKUSOK EGYARÁNT KEDVEZŐEN FOGADTÁK WAYNE MCGREGOR ELSŐ EGÉSZ ESTÉS ALKOTÁSÁT A KIRÁLYI TÁRSULAT SZÁMÁRA, AMELY NEM HÁROMFELVONÁSOS BALLETT, HANEM EGY TRIPTICHON, A VILÁGHÍRŰ ANGOL ÍRÓ, VIRGINIA WOOLF HÁROM MŰVE ALAPJÁN (ORLANDO, HULLÁMOK, MRS. DALLOWAY). A DARAB EGYIK LEGNAGYOBB ÉRTÉKE, HOGY AZ EGYSÉGET TEREMTŐ WOOLF-SZÁL ÉS MCGREGOR KÉZJEGYE MELLETT NAGYON KÜLÖNBÖZŐ MŰFAJÚ, HANGULATÚ ÉS TÁNCNYELVŰ KOREOGRÁFIÁK KERÜLTEK SZÍNPADRA MAX RICHTER ERŐS ATMOSZFÉRÁJÚ, EREDETI ZENÉJÉRE.

Szöveg: Macher Szilárd | Fotó: Tristram Kenton

A bemutató egyik legnagyobb szenzációja az 52 éves Alessandra Ferri öt éves kihagyást követő visszatérése volt első sikerei színhelyére, hiszen a Covent Garden színpadán lett 19 évesen vezető szólista. Ferri alakja és személyisége összefogja a három darabot, noha csak az elsőben és az utolsóban szerepel: ő Mrs. Dalloway és Virginia Woolf is. Bár a londoni társulat technikailag és színészi eszközeiben egyaránt kiemelkedő, sőt a ma már igen ritka, és szinte korszerűtlennek tűnő átlányegülés képességét tekintve is jó, Ferri mégis kellett az esthez. Személyiségének éppúgy varázslatos az aurája, mint az általa megformált Woolf-hősnőnek.

A művész így nyilatkozott tavaly, Barisnyikov visszatérése kapcsán a Dance Europe 187. számában McGregor felkéréséről, önmagáról, valamint az idősebb táncosok értékeiről: „Azt gondolom, hogy önmagában az a tény, hogy egy ilyen alkotó (McGregor) felkér, s koreografál rám, jó jelzés a táncművészetnek. Remélem, hogy megnyitom az utat más balerinák előtt, és ösztönzöm őket afelé, hogy az nem a vég, ha nem tudsz többé Don Q-t, Giselle-t vagy Hattyút táncolni – sok lehetőség van, ha meg akarod mutatni magad.”

Az I now, I then című kortárs táncjáték az 1925-ben íródott Woolf-regény, a Mrs. Dalloway alapján készült. A nyitó alkotást egy tipikus forsythe-os / mcgregoros szikár, extrém kortárs balett követte – az 1928-as Orlando apropóján – Becomings címmel. A harmadik mű, a Tuesday A hullámok (1931) himnikus hangulatát tükrözve a magát folyóba ölt Woolf öngyilkosságát jelenítette meg.

Az I now, I then színpadát lenyűgöző díszlet uralja (Ciguë, We Not I és McGregor felelős az est dizájnjáért): három térben forgó, négyzet alakú fakeret, amely az idősíkokat és / vagy a valóság-képzetet dimenzióit jelképezi. A darabot és egyúttal az egész estét Virginia Woolf egy 1937. április 29-én készült BBC-interjúból kiragadott hangbejátszása nyitja.

Eközben a kézírását vetítik az előfüggönyre, amelyből lassan összeáll az író portréja, és a háttérben felmegy a fény Ferrire. Lenyűgöző a látvány, a mondanivaló és a tánc egysége, amely McGregor és társalkotóinak tehetségén túl az intelligenciájukat is dicséri.

Az első részben a szinte narratív módon elmesélt történetben megjelennek a Mrs. Dalloway alakjai: a címszereplő Clarissa megkettőzve, fiatalkori önmagaként is (Beatriz-Stix Brunell), a szerelme (Federico Bonelli), a barátnője (Francesca Hayward), a férje (Gary Avis), valamint a regény szinte független szálaból a háborús veterán, Septimus Warren Smith (Edward Watson), a felesége (Akane Takada) és a háborúban elesett barátja (Tristan Dyer). A dramaturgia ügyesen játszik a linearitás és a párhuzamosan megjelenített szálak váltogatásával, s ebben a forgó díszletnek is nagy szerepe van. Amikor Clarissa megcsókolja Sallyt, fiatalkori önmaga helyére beül idős valója, szépen jelezve, hogy ekkor egész élete egyik legszebb pillanatát éli meg. Egy ponton McGregor összehozza Septimust és Clarissát is – ez a regényben nem fordul elő –, de valójában Woolf is egymás alteregóinak szánta a két figurát. Az I now, I then csúcspontja, amikor a szenzitív és hiteles szereposztásból is kiemelkedő Ferri–Watson kettősét látjuk. Ez a jelenet ismét bizonyíték arra, hogy van létjogosultsága a kortárs balettművészetben az irodalmi ihletésű műveknek, intelligensen, 21. századi formában elmesélve, jelentős egyéniségekkel.

A Becomings című rész szerkezetét tekintve Forsythe In the Middle-jét idézi: központi kettősökkel, szólókkal, a háttérben zajló szimultán folyamatokkal, valamint hatalmas lendületével. A 36 perces mű magával ragad még a visszafogottabb pillanatokban is, a mai kortárs balett extrémításait, erejét, dinamikáját kapjuk mindvégig – a látványt fokozza a változatos, káprázatos világítás és a lézertechnika, például katedrális hasítva ki a tér sötétjéből. Ha nagyon figyelmesen követnénk a színpadon zajló eseményeket, akkor a jelenetekben azonosíthatnánk Orlando történetét is. Lehet, hogy a fantasztikus képességű Natalia Osipova (és a másik szereposztásban a szintén lenyűgöző Olivia Cowley) maga Szása hercegnő, és Orlando nemcsak nemet vált, hanem több alakban is megjelenik (a kiváló Steven McRae és Watson), azonban itt nem ezen van a hang-

Camille Bracher, Marcelino Samb és Sander Blommaert

Van létjogosultsága a kortárs balettművészetben az irodalmi ihletésű műveknek, intelligensen, 21. századi formában elmesélve, jelentős egyéniségekkel.

Alessandra Ferri

súly. Az irodalmi mű a Becomingsban csak keret (vannak barokkos, arany-szoknyába bújtatott férfiak, nadrágos nők is a főleg dresszben és ksnadrágban táncolók között), apropó, ihlető forrás a tánchoz. McGregor eszköztára és kombinációi kimeríthetetlenek, mindvégig lekötik a figyelmet olyan kiváló táncosteljesítmények mellett, mint amilyen Sarah Lambé, Melissa Hamiltoné, Fumi Kanekoé, Eric Underwoodé, James Hayé, Nicol Edmondsé. A fantasztikum, az időutazás érzése így is kapcsot teremt Woolfhoz, a három mű közül valóban a leglazábbat. A középső harmadot azonban mindenképpen szerencsés volt dramaturgiai szempontból is mozgalmassá tenni, és McGregor itt adhatja a legkönnyebben önmagát. A következő részben pedig ismét más koreográfiai oldalát mutatja meg.

McGregor záró koreográfiája, a Tuesday második felében érzékletesen nyelik el a hullámok Alessandra Ferri – Virginia Woolf testét. A darab elején – a tenger zaja mellett – ismét Virginia Woolf férjéhez írt búcsúlevelének gondolatait halljuk (ezúttal Gillian Anderson hangján), majd egy gyönyörű kettősben Ferri, valamint mindkét szerepében vonzó és érzékeny partnere, Bonelli állítja elének a házaspárt. („Engem minden elhagyott, csak a jószágod bizonyossága nem. Képtelen vagyok tovább ártani neked. Nem hiszem, hogy bárki boldogabb lehetett volna, mint mi ketten voltunk.”) Sorra emelkednek fel a sülyesztőből először a regény szereplői gyermek- és felnőttkorukban, végül pedig a többi táncos is: immár mindannyian hullámokká válnak. A háttérben széles sávban kivetítve a tengert látjuk, Ferri fokozatosan átveszi a kar mozgását, a hullámok emelik, maguk közé fogadják a műveiben sokszor önmagát megjelenítő, az öngyilkossággal is gyakran foglalkozó író testét. „Valakinek meg kell halnia, hogy a többiek megbecsüljék az életet.”

A közönségsiker is garantálja, hogy a Woolf Works a londoni repertoár stabil darabja legyen, s méltó kihívás a táncosok számára.

„Hazai termék”, amelyben nem lehet csak úgy beállni!

Seregi László/Léo Delibes: Sylvania – Magyar Nemzeti Balett, Erkel Színház, 2015. június 23., 30.

Felméry Lili és Leblanc Gergely

SEREGI LÁSZLÓ VÍGBALETTJE, A SYLVIA RÖVIDKE ELŐADÁS-SOROZATÁVAL NYITOTTA MEG A TÁNCHÓNAPOT AZ ERKEL SZÍNHÁZBAN A MAGYAR NEMZETI BALETT TÁRSULATA. A SEREGI-STÍL TÚLZÁS NÉLKÜL HUNGARIKUM: JELLEGZETESEN MARKÁNS, INTELLEKTUÁLIS HUMORÚ, KARAKTERES TECHNIKÁJÚ. EZ A MŰ NEM A DIÓTÖRŐ VAGY A HATTYÚK TAVA, AHOL A NEMZETKÖZI ELVÁRÁSOKHOZ ALKALMAZKODVA, TULAJDONKÉPPEN A VILÁGON BÁRHOL EL LEHET TÁNCOLNI A FŐSZEREPEKET. A SYLVIÁBA NEM LEHET „CSAK ÚGY” BEÁLLNI, EZ EGY IGAZI, SAJÁT MŰTÖRTÉNETŰ „HAZAI TERMÉK”. ITT A STÍLUS ISMERTÉNEK HIÁNYA, A FIGURÁK SAJÁTOSÁGAIN VALÓ ÁTLÉPÉS ÉS A CSAK RUTINT ALKALMAZÓ HOZZÁÁLLÁS GYORSAN ÉS LÁTVÁNYOSAN VISSZAÜT.

Szöveg: Pónyai Györgyi | Fotó: Rákossy Péter

A Sylvania cselekményét Seregi a Delibes-zene keletkezési időszakába, az 1800-as évek végére helyezte. A „színház a színházban” megoldás lehetővé tette, hogy míg egy balett-társulat mindennapos szerelmi bonyodalmait követjük, a koreográfus a századvég jellegzetes balettbetétjeinek szellemében, az eredeti kis pásztorjátékok is belecsempéssze a műbe kissé komolytalan, sőt parodisztikus formában. A keretjáték a Degas-festményeket és a kor divatját idéző jelmezek dacára mindig érvényes szerelmi konfliktusokat dolgoz fel. Az idősíkok, stílusok, helyszínek változtatása, egymásra kopírozódása során a cselekmény harmonikus egészbe rendeződik, a végeredmény rendkívül szórakoztató, esztétikailag és intellektuálisan is izgalmas.

Seregi kiváló koreográfiai és rendezői munkája mellett a remek szereposztások tartották éveket óta repertoáron, tették szerethetővé és élővé a mindenkor Sylvania-előadásokat. A darabra az elmúlt évtizedek alatt kikristályosodott típusszereposztás a jellemző, amely erőteljesen épít a hazai táncosok karakterére, a külső megjelenés mellett az aktív és hiteles színészi játékra is.

A mostani felújításnál a közönség hat estén három szereposztás-ban tekinthette meg a Sylvia-t. Az általam látott kettő közül az

elsőben rögtön szerepezési tévedéssel szembesülhettem, amely a darab erőviszonyait megváltoztatva borította a karakterek egyensúlyát, módosította, sőt egyes helyeken el is tüntette a cselekmény lényeges érzelmi-hangulati csúcspontjait.

Nakamura Shoko párját ritkítóan kifinomult, lágy és alapvetően lírai színpadai alkata határozottan ledobja magáról Diana figuráját. Annyira távol áll tőle, hogy számomra kétséges, egyáltalán korrektt dolog volt-e ráosztani. Az elmúlt hónapokban kiváló alakításokat láthattunk tőle, de az, hogy pillanatnyilag ő a Magyar Nemzeti Balett egyik első magántáncosnője, még nem indokolja ezt a szerepet is a számára. Az eddig Dianát alakítók névsorát tekintve rögtön látszik, hogy már csak tisztán alkatilag sem kiált utána. (A közelmúltból elég talán csak Végh Krisztinát vagy Juratsek Juliannát említeni.) Nakamura Shoko kiváló „szakember”, tehát a lépésanyagot tökéletesen, hibátlanul letáncolja, de a karakterhez alapvetően szükséges kis frivolság, jól kezelt erotikus kisugárzás, csábító nőiesség és némi furfangos keménység teljesen hiányzik Dianájából. Belépőjének nincs ereje, hatása, konfliktusuk Orionnal lapos. Amyntasszal közös jelenete egy lírai, finom, szerelmi pas de deux. Ki nem derül belőle, hogy itt egy csábítási szituációt látunk, ahol minden női rafinériáját bevetve, bosszúvágyból, tuda-

tosan próbálja elcsavarni a fiatal táncos fejét. A primadonna egy „nagyvad”, látványos és fajsúlyos figura, aki Sylvia, a naiv kis baletarina ellenpontja kellene, hogy legyen. De kérdés, van-e értelme egy olyan szereposztásnak, ahol tulajdonképpen két Sylvia van a színpadon, csak az egyik egy kicsit magasabb a másikkal, és egy számára idegen karaktert játszik hozzá nem illő, előnytelen jelmezekben.

A szólók, variációk Nakamuránál technikailag természetesen kitűnők, de például a kánkánjelenet hangulatilag lóg a levegőben – a „belle époque” miliójét elsősorban neki kellene megteremtenie, csak hogy nincs meg a kellő atmoszféra. Fricskázó, kikacsintó paródia helyett egy funkció nélküli – és ezért értelmezhetetlen – balettbetétet látunk. Egy társulatot hangulataival sakkban tartó primabalerina berobban, és nem pedig betipeg a színpadra. Rettegett hisztije nem lábujjhegyen való pipiskedés, és ha úgy dönt, hogy elcsábít valakit, akkor azt egy ragadozó lendületével teszi. Hiszen ő az egyetlen, aki méltó párja (és ellenfele) lehet(ne) Orionnak. Sajátos „se veled, se nélküled” kapcsolatuk érzékeltetéséről már nem is beszélve. Ha a karakter csak manírokból, a „periférián” születik meg, akkor a figura súlytalan (sőt olykor bizony hamis), és a néző hamar ráun. Pedig a dolog sokszor apróságokon múlik. Például, hogy a tekintet (lágyan/szerelmesen/csábítóan/metszően stb.) ott marad még egy kicsit a partneren. Vagy hogy élénk a szemkontaktus a többi szólistával, a karral, és nem minden mosolyt a néző kap meg. Hogy a karok másként fonódnak Orion és Amyntas nyaka köré. Vagy hogy egyáltalán fonódnak, és nem

csak úgy oda vannak rakva a partner vállára nagyon esztétikusan, nagyon profin. Valamint a táncos megenged magának egy grimaszt, (ön)ironikus gesztust vagy mozdulatot, és nem „viselkedik”, hanem figurában van, aki nem tökéletes, sőt igen esendő.

Nakamura Dianájától Amyntas és Orion sem kap megfelelő színpadi impulzusokat. Ez Amyntas esetén a nézőnél értetlenséget és unalmat szül, de Orionnál már komolyabb probléma. Különösen azért, mert Kekalo Jurij Orionja sem áll össze igazán, ami különösen A víg özvegy Danilójának vagy a Manon Lescaut figurájának élénk, színes megoldásai után érthetetlen. A darab központi karaktere Orion (lenne), ő az, aki uralja a cselekményt, ő „vezeti” a társulatot, „rendezi” a színpadi „előadást”, és valójában az egész alapkonfliktust is ő generálja. Ez ellen Amyntas tehetetlen, Sylvia próbál előle kitérni, csak Diana tudná feltartóztatni. Vele kellene össze-összecsatolnia, ez a szikrázó erőteret biztosítaná a kerettörténet feszültségét és állandó dinamikáját. Kekalo részei önmagukban technikailag kiválóan megoldottak, légiessen könnyedén, nagyon elegánsan táncol. Dianával való találkozásai azonban – kérdés, melyikük hibájából – megmaradnak a markirozás szintjén, a színpadi izgalmat fenntartó éltető dinamizmusnak, ritmusnak nem sok nyoma van. Ahol felenged, például a faun- vagy az esküvői részben, mindjárt előbb, érdekesebb is a figura. Feltűnő, hogy jelenetekben gondolkodik, és kicsit széttörőredezve oldja meg a karaktert. Lehet, hogy csupán túl fiatal még a szerephez, és az egész történetet átfogó, irányító szemlélet ezért nem jelenik meg az alakításában.

Seregi László: Sylvia

Felméry Lili Sylviája bájos, kedves kis táncoslány apró, durcás vagy ijedező kis momentumokkal. Leblanc Gergely Amyntasával hiteles, szerethető fiatal párost alkotnak, sajnos a fentiek miatt kissé magukra utalva és maradvá. Kettősük a „színház a színházban” szituáción átsejlően szép, megindító hatású. Megnyilvánulásaik színesek, közvetlenek, életteliak. Taravillo Carlos Ámorja korrekt, látványos, csak néha esik bele a szerep bukatójának tekinthető bájolgás csapdjába. Üdítően remek volt a Kentaur (Bajári Levente – Lajti Gábor) figurája. Bajári szemvillanásai, mimikája, humorban tréfát nem ismerő kis gesztusgejei feldobták a jelenetet, és nem múló hálára indították a manírokba belefáradt nézőt.

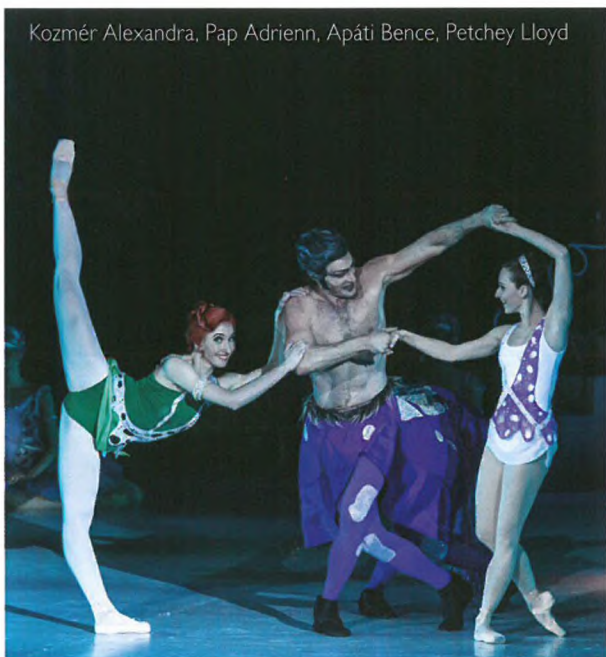
Hogy mennyire másképp tud hatni ez az egész, azt tudhatjuk az elmúlt évtizedek Sylvia-előadásából. Hogy a korábbi nagy élményekhez méltó produkció most is színpadra kerülhet, azt szerencsére igazolta a második szereposztás. Érdekes, hogy a három közül éppen ebben tömörült a legtöbb „hazai erő” – a szolisták mindegyike. Emellett az is nagyon érdekes, hogy pont nekik jutott egy kevésbé nagy stíllel kecsegtető szerda esti premier, valamint egy szombat délelőtti matiné. Ez utóbbit látva vált számomra nyilvánvalóvá, hogy mennyivel kiegyensúlyozottabb és színházibb hatású ez a csapat, mint az első szereposztás. Cserta József annak idején is kiváló Amyntas volt, noha alkata már akkor is inkább Orionra predesztinálta. A gyümölcs beérett: most aprólékos figyelemmel felépített, elegáns könnyedséggel megjelenített karakterrel, remek ritmusérzéssel, nagyon jó humorral hozta a balettmestert. Hangsúlyos, életteli Orionja a legjobb értelemben véve dominálta, vitte a hátán az előadást. Teljesítménye technikailag is elismerésre méltó. Lehet, hogy egyszer-egyszer nem forog olyan pontosan, és nem ugrik olyan magasra, mint egy huszoneves, de a kiválóan kidolgozott figura rengeteg árnyalata, a dicséretes önirónia mégis olyan erős jelenléte teremt,

hogy lehetetlen nem odafigyelni rá. Arcjátéka, gesztusai mind a helyén voltak, kapcsolata a többi karakterrel és a karral élő, aktív. Kéjvágyó faunként paródiaszamba menő karaktert teremt, mi-

közben nagyon ügyesen, finoman billegtetni át egymásba az elméletileg két különálló, de valójában mégis azonos szerepet: a faunt Orionba és Oriont a faunba... Szerepíve határozott, a darab egészen lendülettel átívelő. Összességében kiváló, a Seregi-stílust nagyon értő, érző és hitelesen megjelenítő alakítás, amely méltán szolgálhat példaként a jövődő táncosgenerációk számára. Mellette egyenrangú partnernek bizonyult Kozmér Alexandra finom, jelzett erőszakossággal, csöpp kacérsággal, vonzerejének tudatában csábító Dianaként. Méltóságteljes, vonzó megjelenése, puhán elegáns,

A Sylviába nem lehet csak úgy beállni, ez egy igazi, saját műtörténetű hazai termék. Itt a stílus ismeretének hiánya, a figurák sajátosságain való átlépés és a csak rutint alkalmazó hozzáállás gyorsan és látványosan visszaüt.

de határozott mozdulatai, megbízható technikája egységes összehatást eredményezett. Dianája él a színpadon, a figura dinamikus, érzelmei, hangulatai jól követhetők és egyénítettek. Amyntast előre megfontolt szándékkal csábítja, de az is érződik, hogy azért egy kicsit tetszik is neki a fiú. Bakó Máté atletikus külsejű, lendületes, nyíltszívű Amyntast hoz, aki Sylviáért rajong, de azért megérezzük a megingást Dianával kapcsolatban is. Sylvia szerepében Pap Adrienn táncolt, biztos stílusérzéssel és technikával. Karaktere finom vonásokkal, izlésesen, kellemesen megjelenített. Kettősük könnyedén játékos és harmonikus hatású, együttműködésük egymással és a Diana–Orion párossal zökkenőmentes. Szimpatikus volt Szegő András lelkes, a konfliktusokat nagy igyekezettel elsimitani akaró, a történéseket folyamatosan lereagáló Ámorja. Spicc-cipős jelenete a technikán túl a manírmentes, ötletes előadásmód miatt is indokoltan vastapsos. Ebben az előadásban is nagyon jó volt a Kentaur (Apáti Bence – Petchey Lloyd). Apáti, akinek a figura nem volt teljesen új, kiválóan kiaknázte a karakterben rejlő lehetőségeket. Összességében kellemesen szórakoztató, jó előadás, köszönet érte!

Kozmér Alexandra, Pap Adrienn, Apáti Bence, Petchey Lloyd

Kekalo Jurij és Shoko Nakamura

DINAMIKUS ÖSSZETARTOZÁS

Csipkerózsikával és Boleróval vizsgáztak a végzősök

Magyar Táncművészeti Főiskola, Vizsgakoncert, 2015. június 11., Erkel Színház

Fotó: Mészáros Csaba

AZ UTÓBBI ÉVEK LEGNAGYOBB LÉTSZÁMÚ ÉVFOLYAMA VÉGZETT AZ IDÉN A MAGYAR TÁNCMŰVÉSZETI FŐISKOLA KLASSZIKUS BALETT MŰVÉSZKÉPZŐ SZAKÁN, VIZSGAELŐADÁSUKAT A KORÁBBI ÉVEKTŐL ELTÉRŐEN NEM AZ OPERAHÁZBAN, HANEM AZ ERKEL SZÍNHÁZBAN TARTOTTÁK. A 15 LÁNY ÉS 5 FIÚ A KONCERT MŰSORÁNAK ÖSSZEÁLLÍTÁSÁNÁL VÉLHETŐEN KOMOLY KIHÍVÁS ELÉ ÁLLÍTOTTA, DE LÁTHATÓAN KREATÍVVÁ IS TETTE A KÉT ÉVFOLYAMVEZETŐT, BARNA MÓNIKA ÉS DENIS MURUJEV BALETTMESTERT.

Szöveg: P. Gy. | Fotó: Csorba Csaba

A hagyományosan három felvonásra tagozódó est első részében egy színes, jó arányérzékkel szerkesztett Csajkovszkij–Petipa Csipkerózsika-szvit került színre, amelynek egysége, az alsó évfolyamokra is érvényes fegyelmezett, rendezett előadásmódja komoly és alapos betanítói munkáról tanúskodott. A szvit amellett, hogy megmozgatta a fiatalabb növendékeket is, a végzősöknek személyre szabott, kisebb-nagyobb szólókat és pas de deux-eket kínált bemutatkozásul. Így a változatos kis Tündér-szólókban Tukolicza Renátát, Tóth Nikolettet, Bíró Petrát, Németh Biankát,

valamint a VII. évfolyamból Guti Gerdát láthattuk, Orgonatündérként pedig Pesel Anita lépett színpadra. A Rose adagio Auróráját a dekoratív megjelenésű Rohonczy Viktória táncolta technikailag szép megoldásokkal, lírai előadásmóddal. A szerephez illő finomsága, lágyága feltűnő, inkább csak a cezúrák, csúcspontok erőteljesebb érzékeltetésével maradt adós. Négy kérésként Dzsupsin Ádámot, Téglás Bánkot, Medvecz Marcellt és Kovács Kristótot (VII. évf.) láthattuk.

Egységesen jó színvonalú, szép stílusú Ékkő-képet adott elő Hoffmann Virág, Polgári Natália, Sawatzki Aglaja és a VII. évfolyamos Verbőczy Noémi. A mesefigurák közül Piroskát Palkovics Tiria, a Farkast Saáry Zoltán, a Cicák-párt Kurcsis Lili és Giacomo Quattracioni táncolta. A korlátozott lehetőségek ellenére érezhető volt, és igen frissítőleg hatott, hogy mindkét páros igyekezett egyéni, apró kis ötleteket belevinni ezekbe a kettősökbe. A Florina Hercegnő–Kék madár kettőst Purkunen Elli és Takashima Kentaro (VIII. évf.) adta elő.

A szvit és a felvonás egyértelmű csúcspontjának a Grand pas de deux bizonyult. Ezt kiérlelt, apró momentumokig kidolgozott technikával és komoly stílusbiztonságról tanúskodó elegáns kar- és fejtartásokkal táncolta Ikegami Saya a VII. évfolyamos Kovács Noel biztos, figyelmes partneri közreműködésével és látványos variációjával kísérve.

A második részben színre kerülő koncertszámokat érezhetően nagy gonddal, a növendékek előnyeit, legjobb képességeit hangsúlyozva választották ki. Az öt szám közül az első (Babák) Vitárus Orsolya és Giacomo Quattracioni előadásában került színre, kiváló technikával, színészilag is abszolút meggyőző, remek ritmusú előadásban. A másodikat (Fehér hattyú pas de deux) Hoffman Virág táncolta érzelmekkel teli, feltűnően részletgazdag, finom

megoldásokkal, Kovács Kristóf (VII. évf.) stabil közreműködésével. Ezután egy Alice Csodaországban-részlet következett, a sajátos hangulatú, modern szólót Elli Purkunen adta elő mély átéléssel. A látványos elemekben gazdag Diana és Acteon pas de deux Polgári Natália és Dzsupin Ádám dinamikus, könnyed előadásában aratott kifejezetten nagy sikert. Végül a bravúrszámnak tartott Moszkovszkij–Vajnonen Keringő zárta az egyenletesen magas színvonalú koncertszámsorozatot Petrőcz Cintia és Téglás Bánk magabiztos, pontos és fesztelen előadásában.

A harmadik részben, a koncert alkalmából, az évfolyam számára készült Bolerót láthattuk Kulcsár Noémi koreográfiájával, így a vizsga egyben a darab ősbemutatója is volt. A koreográfia anyaga gazdag, rengeteg remek átkötéssel, kisebb-nagyobb pillanatnyi vagy kisebb egységekbe rendezett mozgásötlettel. Alapjában véve mindvégig erőteljes, energikus, összességében azonban érdekesen vegyes hatású. Bolerónál szokatlan módon ugyanis, sokszor szinte „szembement” a zenével, így annak fokozódó feszültségét és erejét hullámokban, vissza-visszatérve, s nem eszkalálódva közvetítette. Az éles, átlós vonalak, a nagy, tág lábemelések, terpeszek, a zsinórpaddás felé nagy erővel dobott, vagy éppen a padlóba „szúrt” spiccek, a hirtelen, hegyes mozdulatok kontrasztot adtak a zene hömpölygő, jellemzően lekerekített, hullámzó formák, körök után kiáltó jellegével. A központból lendülettel kivágott

A vizsgakoncert előtti tréning

Ravel–Kulcsár Noémi: Bolero

Foto: Mészáros Csaba

Fehér hattyú pas de deux: Hoffman Virág és Kovács Kristóf

karok, lábak és általában a rendkívül hangsúlyos végtaghasználat szinte szétfeszítették a koreográfiát, kiobbantva azt a zene erőteréből. A nyak- és fejszavarások, a nagy, látványosan megsokszorozott testhullámok, a karok indaszerű fonódásai viszont ennek ellenében hatva, szinte együtt örvénylettek a zenével, visszahúzva a mozgásanyagot annak ereje alá. A lépésanyag jellegének állandó változása folyamatos feszültséget generált, amelyben a mozgás és a zene állandó küzdelmét, birkózását éreztük.

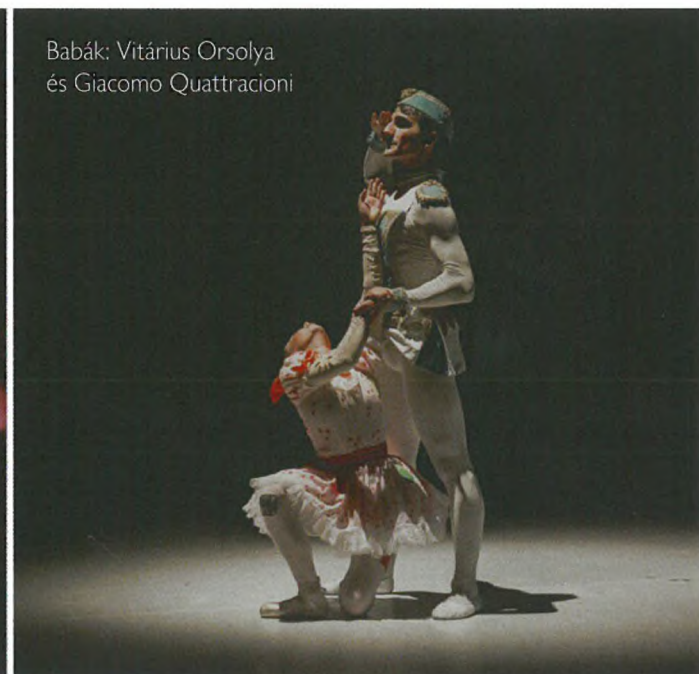
Remekül hat, amikor a koreográfus a táncosokat fokozódó erővel szorosan együtt mozgatja, vagy nagyobb homogén tömegben formázza, tereli, csoportjaikat ide-oda csavarva szinte „sodorja” a színpadon. Ekkor a zene és a koreográfia erősíti, sőt masszívan fokozza egymás hatását. A zenei anyag jellegétől azonban alapvetően elüt, amikor a színpad több, akár négy különböző részen más-más dolog történik – ezt a fajta „multitaskinget” Ravel egységes tömbben hömpölygő muzsikája nem viseli el. Hasonlóan zavaró, amikor elől együtt mozog a kar, és mögöttük (!) a párok külön

saját mozgásanyagot táncolnak – látjuk, hogy történik ott valami érdekes, a takarásban azonban csak töredékesen. Az egyébként komoly tartalékokról és energiáról tanúskodó alkotói fantázia itt túl zabolátlannak bizonyult. A párhuzamos történések, az egymástól eltérő – sőt sokszor egymást zavaró – vegyes koreográfiai anyagok egyidejűsége ugyanis üti a zene súlyos, tömbszerű jellegét. A hatás szétesik, a nézői figyelem szétszóródik, és mivel a zene egységes marad, az abban a pillanatban átveszi az uralmat a koreográfia felett. Azt, hogy a – kétségtelenül igen hatásosan felvezetett – csúcspont éppen a Béjart-féle Sacre végpózát formázza, feltehetően egyfajta tisztelgésnek kell tekintsük.

Az évfolyam tagjai az alsóbb évesekkel kiegészülve nagyon dinamikus, hatásos és teljes odaadással mutatták be Kulcsár Noémi Boleróját. Ez a fajta együttműködés üdvözlendő és elismerésre méltó, hiszen egy kortárs, aktív (az utóbbi időben pedig különösen termékeny) táncalkotó a jövő művészgeneráció szoros összetartását és összetartozását szimbolizálja.

Csipkerózsika: végzősök a kulisszák mögött

Babák: Vitárius Orsolya és Giacomo Quattracioni

Minőséget akarok létrehozni, és nem az órát figyelem!

Exkluzív interjú
Alija Tanyikpajevával

ALIJA TANYIKPAJEVA, AZ OPERAHÁZ KAZAH SZÁRMÁZÁSÚ ELSŐ MAGÁNTÁNCOSNŐJE HÁROM ÉVE TAGJA A MAGYAR NEMZETI BALETT EGYÜTTESÉNEK, BUDAPESTET MEGELŐZŐEN NÉGY ORSZÁGBAN ÉLT. A TÁRSULAT ÉTOILE-JA VOLT 2013-BAN, AZ IDÉN PEDIG A MAGYAR TÁNCMŰVÉSZEK SZÖVETSÉGE NEKI ÍTÉLTE ODA AZ ÉVAD LEGJOBB NŐI TÁNCMŰVÉSZE DÍJÁT A KLASSZIKUS BALETT KATEGÓRIÁBAN. A MAGYAR NEMZETI BALETT KÜLFÖLDI TAGJAKÉNT BÁR TUD AZOKRÓL A BÍRÁLATOKRÓL, AMELYEKSEL A TÁRSULATÉPÍTÉSI TÖREKVÉSEKET ILLETIK, NINCSENEK KELLEMETLEN SZEMÉLYES TAPASZTALATAI. A HAZAI REPERTOÁRT KIHÍVÁSOKKAL TELI IGÉNYES PROGRAMNAK TARTJA, IMÁDJA BUDAPESTET, ÉS KÉSZÜL A KÖVETKEZŐ ÉVADRA.

Böcs Annamária interjúja

Fotó: Makai Eszter

A Tánc Világnapján, április 29-én az évad legjobb női táncművésztévé választották. Ezzel egy időben hozták nyilvánosságra a hazai táncszakma első összefoglaló, értékelő és programalkotó anyagát, a Nemzeti Táncprogramot. Hogyan látja, Magyarországon a profi táncszakma működési feltételei jelentősen elmaradnak az Európában tapasztaltakhoz képest? Egyértelműen nem, hiszen nagyon sok pozitív tapasztalatról tudok beszámolni. Magyarországon szinte állandó figyelem veszi körül mind a művészeket, mind a balettmestereket, lépten-nyomon van valamilyen díjkiosztás, elismerik és megbecsülik a munkájukat. Ez Európában – azoknál az együtteseknél, ahol dolgoztam – nem volt jellemző. Ami az anyagi megbecsülést illeti, akár Zürichhez, akár Bécshez képest szintén meglepetés számomra, hogy a színház gyakorlóruhát és egyéb professzionális felszerelést biztosít ingyen a táncosai számára. A vezetőség szponzorok bevonásával, térítésmentesen bocsát a rendelkezésünkre sok mindent, ingyen látogathatunk wellnessközpontot, saját gyógytornaszunk van. Ha pedig megvizsgáljuk a repertoárt, az többségében olyan balettdarabokból áll, amelyek a legmagasabb szakmai színvonalat képviselik. Grandiózus, egész estés és igen költséges művek, amelyek megvásárlása komoly befektetést igényel. Nekünk, balettművészeknek nagyon nem mindegy, hogy olcsón megsze-

rezhető egyfelvonásos balettekből áll-e a repertoár, vagy rangos művekből, hiszen ezáltal nagyszerű szerepeket táncolhatunk el.

Az utóbbi időben főleg szakmai berkekben rosszállóan szemlélik, hogy a Magyar Nemzeti Balettdben egyre nő a külföldi művészek aránya. Sokan úgy vélik, hogy ez elveszi a lehetőséget a magyar táncosok előtt. Mi a véleménye ezekről a tendenciákról, milyen személyes tapasztalatokról tud beszámolni?

Ez a folyamat az egész világon megfigyelhető. Zürichben, úgy emlékszem, mindössze három svájci dolgozott és Bécsben is egy kezemen meg tudom számolni, hogy hány hazai táncos akadt. Egész Európában szerződéssel és igen nagy számban vesznek fel külföldről táncosokat, a felkérésüket pedig csak akkor hosszabbítják meg, ha elégedettek az adott művésszel. Ha nem vagy elég jó, felvesznek mást a helyedre. Tudomásul kell venni, hogy ebben a műfajban olyan minőséget kell produkálni, amely becsalogtja a nézőközönséget, hiszen a színház a bevételekből él.

Kazahsztánban például a nemzeti balettdgyűttes szerény művészi színvonalat képvisel, mindenki ül a pozíciójában, és nincs konkurencia, amely elősegítené a fejlődést. Kazahsztán nem Európa, az ottani társulatoknak nincs gazdag repertoárjuk és neves mesterek,

Budapest az ötödik hely, ahol lakom. Amíg érdekesnek találok egy munkát, amíg inspirál, addig mindenképpen ott maradok.

ami odavonzaná a külföldieket. Tehát nem azért nem táncol ott más országban, mert adott esetben nem vennék fel őt az együttes, hanem mert a táncosok nem vágnak oda. A külföldiek kérdése kapcsán a saját benyomásaimról nehéz beszélni. Magyarországon hosszú évekig létezett egy rendszer, amit mindenki megszokott. Ez a szisztéma repedezni kezdett, radikális átalakuláson megy keresztül. A változás mindig nagyon nehéz, ugyanakkor azt gondolom, hogy nem elkerülhető. A személyes tapasztalatom ebben a kérdésben csekély, a feszes időbeosztásom miatt kevés szociális jellegű kapcsolat van az együttesen belül. Megérkezem a színházba, bemegyek a terembe gyakorolni, hosszú órákat táncolok a partnereimmel, aztán pedig rohanok a kisfiamért a magyar óvodába.

A vezetőséget a minősítő vizsga bevezetésével szintén számos kritika érte. A minősítés nem kerülhető el a fejlődéshez?

Minősítés mindenhol van, sok társulatnál sokkal keményebb formában, mint itt. Azt gondolom, ez egy olyan szakma, ahol ez elkerülhetetlen, hiszen az ember a saját természeténél fogva alapvetően lusta és kényelmes. Rossz az a hozzáállás, hogy a közönség nézzen olyannak, amilyen vagyok, nem teszek bele ennél többet. Valójában a publikum azért jön be a színházba, hogy valami különlegesen szépet lásson, ezért nekünk is szükségünk van valamiféle erős motivációra, hogy legyőzzük a saját kényelmünket, és igenis odafigyeljünk arra, hogy technikailag pontosak legyünk, vagy megtartsuk az alakunkat. Természetesen az együttesben már most is sokan vannak, akik egy pillanatra sem engedik el magukat, hihetetlenül igényesek és erős profizmus él bennük. A hozzáálláson múlik minden.

Amikor először itt járt, mi volt a benyomása Budapestről?

A Magyar Nemzeti Baletthez Solymosi Tamás hívott meg, és amikor először megpillantottam Budapestet, teljesen magával ragadott. Már akkor megfogalmaztam magamban, hogy szívesen élnék itt. Az Ope-

raház épületébe pedig teljesen beleszerettem. Három év alatt sem változtak az érzéseim, bár sok helyen megfordultam, úgy gondolom, ez a legszebb metropolisz Európában. Szerelmes vagyok a városba.

Hogyan jellemezné a magyar klasszikus balettet? Mennyiben hasonlít a posztszovjet táncművészethez?

Hasonlóságként egyértelműen a drámaiságot emelném ki, ami nagyon jellemző az orosz balettre, és ez rögtön szembetűnő. Ez a sajátosság azonnal megérintett, ez hozza igazán közel hozzám a magyar balettet. A szovjet időben a drámaiság mindig is központi eleme volt a műveknek, így ez nem idegen vonás.

A napi balett-tréning szempontjából vannak különbségek?

A napi rutin mindenhol egyforma, habár ettől a szótól ózdkodom, hiszen ez inkább a házimunkára értendő, amit azért végzünk el gyorsan, hogy minél hamarabb túl legyünk rajta. Az esetek többségében úgy állok a baletttrúdhhoz, hogy minőséget akarok létrehozni, és nem az órát figyelem. A rutinosságtól igyekszem távol tartani magam, amennyire lehetséges. Úgy vélem, meghatározó, hogy emberileg, szakmailag milyen a hozzáállásod, milyen környezetet teremtasz magadnak. Ez elsősorban az egyéneken múlik, nem pedig az adott ország határozza meg.

Tudja már, mennyi ideig marad az együttesnél?

Hosszú távú terveket nem szoktam kovácsolni, ez nem az a szakma, ahol ez lehetséges. Miután véget ér egy évad, szeptemberben újra odaállok a rúd mellé, és kiderül, hogy kapok-e szerepeket. A következő szezonra már van szerződéselem. Az életfilozófiám – és valóban e szerint is élem az életem, tekintve, hogy Budapest az ötödik hely, ahol lakom –, hogy amíg érdekesnek találok egy munkát, amíg inspirál, szakmai kihívásokat jelent, addig mindenképpen ott maradok. Amikor viszont csökken a lelkesedésem, akkor egy olyan helyre megyek, ahol ismét motiválnak érzem magam. Én ettől fejlődöm.

Alija Tanyikpajeva a Manon főszerepében a 2014–15-ös évadban

„Ön egy tűzvész volt a színpadon!”

Emlékezés Maja Pliszeckajára

A FENTI SZAVAKAT RUDOLF NUREJEV MONDTA KOLLÉGÁJÁRÓL SOK ÉVVEL AZUTÁN, HOGY AZ 1950-ES ÉVEK ELEJÉN BALETBABÉROKRÓL MÉG CSAK ÁBRÁNDOZÓ IFJÚ TITÁNKÉNT, SZINTE VÉLETLENÜL ALKALMA NYÍLT MEGNÉZNI PLISZECKAJÁT A BOLSOJ SZÍNPADÁN. MAJA PLISZECKAJA AZ IDÉN LETT VOLNA 90 ÉVES, A SORS AZONBAN MEGTAGADTA TŐLE, HOGY ÚJRA IMÁDOTT KÖZÖNSÉGE ELÉ LÉPHESSEN. PEDIG MIND ÉLETMŰVE, MIND ÉLETKORÁT MEGHAZUDTOLÓ FRISSESSÉGE ÉS VONZEREJE ERRE PREDESZTINÁLTA VOLNA. EGY ÚJABB LEGENDA TÁVOZOTT KÖZÜLÜNK 2015. MÁJUS 2-ÁN.

Szöveg: Gara Márk | Fotó: Tóth László

Pliszeckaja 1925. november 20-án látta meg a napvilágot Moszkvában. Öntörvényű, konok, vörös hajú kislány volt, aki a sztálini terror idején elvesztette apját, s nem sokkal később öccsével várandós édesanyját is bebörtönözték nyolc évre. Nagynénje, Szulamit Messzerer viselte gondját ez idő alatt. Igen, a Messzerer név nem véletlenül bukkan elő Pliszeckaja életrajzában, Szulamit testvére, Aszaf – a híres mester és koreográfus – szintén a családhoz tartozott. Mégsem miattuk futott be óriási karriert unokahúguk. A kis Maja elég későn kezdte el megszerezni a maga balettalapjait, ráadásul a jól ugró, temperamentumos növendék a második világháború alatt egy teljes évet kihagyni kényszerült. Mesterei között az egykori cári balett nagyasszonyait találjuk, köztük a ma leginkább a klasszikus balett-technika megreformálójaként ismert Agrippina Vaganovát.

Még tartott a háború, amikor 1943-ban azonnal felvették a Bolsoj Balett társulatába, ahol igyekezett felhívni magára a figyelmet. Ez kétféleképpen sikerült: egyrészt kiváló képességeivel, másrészt renitens viselkedésével, amely gyakran az igazságot kereste egy olyan korban, amikor dühöngött az elviselhetetlenségig fajuló sztálini önkény. Szerepek és mellőzöttség váltogatták egymást az 1950-es években, és olyan nagyszerű alakítások, mint Odette-Odile A hattyúk tavában, Kitri a Don Quijotéban, Zaréma A bahcsiszeráji szökőkútban, a Rajmonda és a Laurencia címszerepe. Végül mindig a tehetsége győzelmeskedett, és a legnagyobbak közé emelkedett. Többen Galina Ulanova vetélytársát, később utódját látták benne. Közben megismerkedett a férjével, a zeneszerző Rogyion Scsedrinnel, aki nemcsak élete párja volt, hanem szellemi és alkotótársává is vált. A Bolsoj első amerikai turnéján, 1959-ben Eisenhower elnök előtt táncolt, de Kennedyhez is barátság fűzte. A hírességek felsorolása, akiket megörvendeztetett művészetével, külön cikket érdemelne. A Moszkvai Nagyszínház vezető balerinája lett 1962-ben, de ez sem csökkentette konfliktusainak számát a vezetéssel. Nem sokkal később elhagyta a Szovjetuniót, s nemzetközileg keresett vendégművész vált belőle. Új élete meghozta számára mind a szabadságot, mind az új lehetőségeket: számos vezető balettegyüttessel táncolt, és több koreográfus is készített számára kihívást jelentő táncdarabot. A teljesség igénye nélkül: Maurice Béjart Isadorája, majd Lédája címszerepére kérte fel, Roland Petit La Rose Malade című alkotása is miatta jött létre. Ezek mellett jó néhány szerep összeforrt a nevével, hiszen Alberto Alonso Carmenje, Béjart Bolerója vagy A púpos lovacska cászlánya mind repertoárjának fontos elemévé vált.

Amint előadói pályája kezdett lezárulni, két út nyílt meg előtte. Az egyik a koreográfusi tevékenység, amelyet olyan művek jeleznek, mint az Anna Karenina (1972), a Sirály (1980), illetve A kutyás hölgy (1985). Mindháromhoz a férje szerezte a zenét. Ezenkívül balettigazgatói tisztséget vállalt több európai városban.

Bármilyen furcsa, de Maja Pliszeckaja táncoskarrierje nem ért véget az 1980-as években, bár ekkor már túl volt hatvanadik életévén. Fel-fellépett még gálákon, amelyekre rendre azt a szólót táncolta el, amely nemcsak Anna Pavlova nevéhez, hanem az övéhez is hozzá-nőtt az évek során: A hattyú halálát. Ezt 1996-ban táncolta utoljára, a 80. és a 82. születésnapján pedig a Béjart által neki ajánlott Ave Maya című etűdben mutatta meg, hogy még mindig ő a balett királynője.

Magyarországon többször is fellépett. Később a Rudolf Nurejev Nemzetközi Balettverseny zsűrijében tűnt fel 2008-ban, ekkor látogatott el a Magyar Táncművészeti Főiskolára.

Személyében egy újabb legenda távozott közülünk 2015. május 2-án. Ha visszanezzük a felvételeit, szembeszökő az őt fűtő erő és lelkesedés. Talán mégis az a legcsodálatosabb az életművében, hogy miként volt képes időről időre új kihívásokat keresve váltani úgy, hogy az elért szinttel soha nem elégedett meg.

Maja Pliszeckaja 1956-os vendégszereplése a Magyar Állami Operaházban, A bahcsiszeráji szökőkút című balett Zaréma szerepében

Álmaikban még mindig táncolnak

AZ ELSŐ NÉPTÁNCÉVFOLYAM 1975-BEN VÉGZETT HALLGATÓIT KÖSZÖNTÖTTÉK MÁJUS 22-ÉN A MAGYAR TÁNCMŰVÉSZETI FŐISKOLÁN. HATALMAS ELŐRELÉPÉS VOLT AZ ÁLLAMI BALETTINTÉZETEN BELÜL AZ ELSŐ NÉPTÁNCÉVFOLYAM TÖBB MINT NEGYVEN ÉVVEL EZELŐTTI ELINDÍTÁSA. RÁBAI MIKLÓS KOSSUTH-DÍJAS TÁNCMŰVÉSZ, KOREOGRÁFUS KEZDEMÉNYEZÉSÉRE 1971-BEN AZ ADDIG KIZÁRÓLAG KLASSZIKUS TECHNIKÁT TANÍTÓ INTÉZET FALAIN BELÜL ELINDULT A HAZAI TRADICIONÁLIS NÉPTÁNCOKTATÁS ELSŐ ÉVFOLYAMA. A SZAKIRÁNY MESTERE TÍMÁR SÁNDOR ÉS GYÖRGYFALVAY KATALIN VOLT, A BALETTALAPOKAT STERBINSZKY LÁSZLÓ ÉS SZILÁGYI LUDMILLA FEKTETTE LE, AZ AKROBATIKÁT SOM GIZELLA TANÍTOTTA. A NÉGYÉVES KÉPZÉST KÖVETŐEN, 1975-BEN 42-EN KAPTAK KÖZÉPFOKÚ KÉPESÍTÉST JELENTŐ OKLEVELET. A VÉGZETEK TÖBBSÉGE AZONNAL LESZERZŐDÖTT, KÖZÜLÜK SOKAN A HAZAI NÉPTÁNC MEGHATÁROZÓ ALAKJAIVÁ VÁLTAK.

Szöveg: Réfi Zsuzsa | Fotó: MTF-archív

Hatalmas élményt jelentett vezetni ezt az első évfolyamot. Sok ötletemet kipróbálhattam, mert szívesen fogadták, s temérdek nagyszerű táncost taníthattam, akik közül sokan továbbvitték az általam kialakított módszert. Ennek nagyon örültem, ahogy annak is, hogy hozzájárultunk a magyar táncművelés bővítéséhez, sokrétűvé tételéhez, szépítéséhez. Az is boldoggá tesz, hogy most negyven esztendővel ünnepelhetünk, s azt a műveltséget, amit kialakítottunk, most is terjesztjük tovább – emlékszik vissza a kezdetekre Timár Sándor, aki az első évfolyam szakiránymestere volt. A negyvenéves jubileum előtt tisztelegve, a Magyar Táncművészeti Főiskola az egykori növendékek mellett meghívta a mestereket is, s a nézőtéren helyet foglaló vendégeket Hortobágyi Gyöngyvér,

a néptáncintézet jelenlegi vezetője köszöntötte. Hangsúlyozta: ők voltak azok, akik a többiek számára is utat tapostak, ennek az osztálynak köszönhető, hogy a mai napig működik a néptáncintézet, és hogy az évek során több száz gyerek követhette a példájukat.

A 42 végzett művészből sajnos négyen már nem tudtak részt venni az ünnepségen. Egyperces néma felállással a korábbi rektor, Zórándi Mária emléke előtt is tisztelegtek a jelenlévők, hiszen ő szintén ennek a legendás első osztálynak volt a tagja...

Érdekes múltidézés zajlott, hiszen minden táncos, mielőtt átvette volna az emléklapot, beszámolt az elmúlt negyven évről. Kü-

lönleges pályáivekről hallhattak a jelenlévők, hiszen ebbe az évfolyamba járt Zsuráfszky Zoltán, a Magyar Nemzeti Táncgyűttes művészeti vezetője, valamint Farkas Zoltán Batty, a Muzsikás Együttes táncosa, a Budapest Kortárs Főiskola oktatója, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem és a Színművészeti Egyetem óradó tanára, az Állami Népi Együttes szólistája, a néptánc egyik megújítója.

„Amikor idekerültünk, furcsa volt, hiszen mi mindig zörögünk, gyakoroltunk, csapkodtuk a lábunkat, és ezt tesszük azóta is – meséli Zsuráfszky Zoltán. – Akkoriban kezdődött a táncázmozgalom, így állandóan próbáltunk, közben pedig a balettosok csendben, akadémikus hangulatban gyakoroltak... Figyeltük egymást, van, akivel azóta is jóban vagyok. S ennek az első évfolyamnak óriási ereje, sodrása volt. Döbbenetes, hogy mennyire együtt dolgoztunk. Óriási figyelem kísérte az osztályunkat, s külön ajándék volt a sorstól, hogy két annyira ellentétes pólusú ember, mint Timár és Györgyfálvay foglalkozott velünk. A tánc szeretetére, mély tiszteletére oktattak. Több ezer jelentkezőből választottak ki engem, de amikor idekerültem, nem tudtam semmit a néptáncról. Mire végeztem, addigra pedig eldöntöttem, együtttest akarok vezetni. Stúdiót szerveztem, megalapítottuk a Kodály együttest, s aztán 1991-ben a Budapest művészeti vezetője lehettem. Mindehhez kellett az a négy év. Hiszen mindenki megjegyzéseiből, történeteiből érezhető a szeretet, az, hogy mit jelentett ez az első néhány esztendő...”

Farkas Zoltán Batty így emlékszik vissza: „Nagy élményeket szereztünk ezalatt a négy év alatt, s ezek közé tartozott az is, hogy a balettosokkal lehetünk együtt. Ők roppant fegyelmezettek voltak, mi pedig lazák, talán ezért is voltunk szimpatikusak a számukra. Tetszett nekik, amit csináltunk, gyakran bejöttek hozzánk próbára. Mi pedig bámultuk, hogy ők milyen jól forognak... Működött az oda-vissza hatás, s kicsit puhítottunk rajtuk. A néptáncot vizsgájára eljöttek az artistaképzősök, ha pedig az Operaházban volt előadás, akkor mi is mentünk. Büszkéek voltunk arra, hogy aki a színpadon táncol, az a barátunk... Nagyon jó mestereink voltak,

fegyelmet, alázatot, tartást neveltek belénk. Most, amikor tanítok, itt-ott eszembe jutnak ezek a pillanatok. Ugyanazt a követelményrendszert próbálom én is felállítani a hallgatóimnak. Megtanítani nekik, hogy nem megúsni kell, hanem egyszer-kétszer meghalni a próbateremben ahhoz, hogy igazán jók legyenek. Most, az ünnepségen is mindenki felidézte, milyen sokat kapott, és ez a tartás elkísérte az embert negyven-ötven évre. S a néptáncot ma is tanítom, táncolom, kutatom...”

A végzetek közül sokan a tánc mellett maradtak akkor is, amikor befejezték a hivatásos pályafutásukat, többen tanítanak, Végső Miklós például az MTF oktatója, s van, aki a tánc mellett muzsikál. Akad, aki díjnyertes táncsoportokat vezet, fesztivált, versenyeket vagy tábort szervez. Van, akinél a jóga vette át a tánc szerepét, de az egykori végzősök között találni művészitorna-edzőt, sőt van, aki test- és lélekklinikát működtet vagy aerobicfoglalkozásokat vezet. A Nemzeti Táncszínház egyik munkatársa is ennek az osztálynak volt a tagja, van, aki filmrendező lett – természetesen diplomamunkaként is táncfilmet forgatott –, valamint sok-sok balett- és néptáncfilm alkotója lett.

Többeknek külföldre vezetett az útja. Akad, aki a Maxim Varieté után a párizsi Moulin Rouge táncosa lehetett, vagy a televíziós munkák után Olaszországban foglalkozott reklámokkal, de Kanadában vagy Görögországban is vannak egykori néptáncosok.

Rendhagyó pályáivekről szintén hallhattak a jelenlévők. Hiszen van, aki fogtechnikusnak tanult, majd saját vállalkozást indított, más boncmester, majd műtős lett.

Érsebésként vált sikeressé Németországban Biró Ferenc, aki erről a váltásról a következőket mesélte: „Az Államival turnéztam Münchenben, amikor megismertem a későbbi feleségemet. Kapcsolatban maradtunk, s amikor döntenünk kellett a folytatásról, Németországot választottam, mert ő már Kölnben született, s nem nagyon lett volna itthon perspektívája. Elégedett voltam a táncospályával, de már akkor kezdődött nálam a térdfájás, hátfájás...”

Ezért tudtam, másban kell gondolkodnom. Az első időkben sokat táncoltunk, tanítottunk, táncházakat rendeztünk a kölni Cinege együttesrel, aztán valahogy ez is elaludt. Az volt a kérdés, hogy akkor mit csináljak. Amikor az érettségimet honosítani akartam, egy évet még el kellett végeznem. Ekkor 23 éves voltam, sportfőiskolán akartam továbbtanulni, ahol modern táncsal is foglalkozhattam volna. Nagyon nehéz volt a kémia, a fizika, és arra gondoltam, ha már mindezt tanulom, akkor miért nem megyek az orvosira. Rövid idő múlva Kölnben lettem sebész. A tanulmányaim

alatt részben a táncházakból, tánctanításból éltünk. Szerencsére minden optimálisan alakult. Nem volt más választásom, csak előre nézni. Visszatekintve, összekovácsolt minket az a négy év, többen együtt kerültünk az Államiba, táncoltunk a Párhuzamban. Mindebben élmény volt részt venni."

Az egykori végzetek közül többen említették: álmaikban mindig táncolnak. S van, aki úgy fogalmazott: a tánc maradt az örök szerelem...

AZ ÁLLAMI BALETT INTÉZETBEN 1975-BEN VÉGZETT NÉPTÁNCMŰVÉSZ ÉVFOLYAM HALLGATÓI

Balaskó Anikó
Bíró Ferenc
Búzassy Adrienn
Bognár László
Czibula Mária
Dajka Gábor
Fargó Béla
Farkas Zoltán
Fekete Antal
Hajdú Cecília
Hajdú János
Hete Miklós
Hornik Anna
Horváth Zoltán

Iván Zsuzsa/Mattyassy
Iványi István
Juhász Katalin
Kókai Éva
Kolozsvári Katalin
Kovács Otília
Krassza László
Krónusz Erzsébet
Kursinszky Zsuzsa/Oláh
Lajos Györgyi
Ludnai Éva
Ludvig Mária
Majoros Sándor
Miklós Éva

Németh Ildikó
Óry Tibor
Pászti Lilla
Poór Judit/Budafalvi
Rémai István
Schleer Zoltán
Somogyvári Erik
Székely Márta/dr. Szívós Istvánné
Sztanó Hedvig
Taliga Margit
Táncos Attila
Végső Miklós
Zórándi Mária
Zsuráfszky Zoltán

Hagymányok
Háza

Bérletek, képzések
a 2015/16-os
évadban is

**Táncról táncra
szabadbérlet**

Magyar Állami Népi Együttes és
határon túli táncegyüttesek

Almárium bérlet

népzenei és néptáncos értékeink

À la carte bérlet

állítsa össze kedve szerint
három előadásból álló bérletét!

1011 Budapest, Corvin tér 8.
facebook.com/hagymanyokhaza
www.hagymanyokhaza.hu

NÉPTÁNCANTOLÓGIA 2015.

PAZAR TÁNC TUDÁS, HITELES ELŐADÁS, KEVÉS EGYEDISÉG

Néptáncantológia – Budapesti Operettszínház, 2015. február 28.

Furik Rita: „Legyen meg az akaratod” (Debreceni Népi Együttes)

AZ ELŐZŐ ÉV LEGJOBB NÉPTÁNCOS PRODUKCIÓINAK ÉS EGYÜTTESEINEK SEREGSZEMLÉJÉN 14 DÍJNYERTES MŰVET MUTATOTT BE MINTEGY ÖTSZÁZ TÁNCOS ÉS ZENÉSZ. A CSOPORTOK TECHNIKÁJA ÉS AZ ADOTT TÁNCSTÍLUST HITELESEN BEMUTATÓ TUDÁSA KIEMELKEDŐ VOLT, UGYANAKKOR KEVÉS AZ EGYEDISÉG: EZ AZ ELŐADÓI ÉS AZ ALKOTÓI TELJESÍTMÉNYRE EGYARÁNT IGAZ. A ZENEKAR ELMOZDÍTÁSA A RENDEZŐI BAL OLDALRÓL VÉGIGKÍSÉRTE AZ EGÉSZ MŰSORT, DE EZ SOKSZOR CSUPÁN EGYFAJTA „LÉPJÜNK TÚL A MEGSZOKOTT SZÍNPADI TÖRVÉNYEKEN” TÖREKVÉSNEK TÚNT. KRITIKAI ÍRÁSUNK ELSŐ RÉSZÉT EBBEN A LAPSZÁMBAN OLVASHATJÁK, AMELYNEK FOLYTATÁSA AZ ŐSZI MEGJELENÉSÜNKBEN LESZ.

Szöveg: Fodor Zsófia | Fotó: Gorácz József

Össességében az adott táncanyagot nagyon magas szinten előadó együtteseket láthattunk. A dialektustól, a táncos tapasztalattól és életkortól függően nyilván mutatkoztak különbségek. A szatmári és a mezőföldi táncanyagot például kevesen tudják olyan hitelesen és precízen előadni, mint a Nyírség, illetve az Alba Regia Táncegyüttes, amelyekről köztudott, hogy saját táncanyagukon „nevelkednek”. De tánc tudás tekintetében kiemelkedő volt a Jászság Népi Együttes, a Vadrózsa produkciója vagy a Debreceni Népi Együttes leányainak előadása.

Most is bebizonyosodott azonban, hogy nem feltétlenül a legképzettebb, a táncanyag ismeretében a legelmélyültebb tudású tánc csoport alkotja a legmaradandóbbat a színpadon. Az antológiát már egyfajta rutinfellépésként felfogó együttesekkel ellentétben a szekszárdi „bartinásoknál” meggyőző volt az „első bálozók” jókedvének átütő ereje, valamint a táncolás örömeiből eredő kisugárzás. Produkciójuk alapjaira egy fordulatokban gazdag, jól összeszerkesztett, a csoportra írt koreográfia volt. Pedig a szatmári anyag közismert dallamvilágával elcsépelte a képzetét keltetheti, különösen, ha figyelembe vesszük, hogy a „táncrend” címet

már ezerszer használták. A Fitos Dezső–Kocsis Enikő szerzőpáros azonban néhány ötletes trükkel (székdobálás, dalküldés, székfoglalás játékosága, polgári táncok énekes kísérete) eloszlatta esetleges félelmünket.

Természetesen az ideai antológián is gyakran adták elő az olyan közkedvelt, „slágernek” számító táncokat, mint a szatmári, a kalotaszegi, a gömöri vagy a somogyi. A legtöbb csoport repertoárjának kötelező elemeként megjelenő táncanyagok színpadra vitele egyrészt hálás feladat: a fülbemászó, már slágernek számító dallamokat, a közismert motívumokat mindig élvezzi a közönség. Másrészt viszont felvetődik a kérdés: ez a tisztavág-életű hatás vajon csak a nézők pozitív attitűdjének, táncélményeinek köszönhető? Vagy tényleg lehet még újat, a megszokottól eltérőt alkotni a populáris táncokból is, hogy ne csak az adott pillanatban élvezze, hanem néhány nap múlva is emlékezzen rá a tisztelt nagydíjazott?

Ezt a fajta „reformálást” egyedül a Táncrend esetén éreztem. A Gömöri mulatság, illetve a Kalotaszegi táncok is nagyon precíz, korrekt koreográfusi munkára vallott. Változatossága, fiatalos len-

dülete igazán magával ragadó volt; a szemnek jóleső színpadképet még néhány percig szívesen elnéztük volna. Viszont ezt az élményt a „jól bevált koreográfiai sablonokkal” érték el: szimmetrikus térformák, gyors térformaváltások, szemnek jóleső színpadképek, fülbe-mászó dallamok. Az egyediség, a páratlan alkotói ötlet vagy egy-egy egyéniség felvillanásának hiányában egyik produkció se mutatott túl az elmúlt évek kalotaszegi, illetve gömöri koreográfiáinál.

A Nyírség Kállai kettősének jó az alapötlete, a cím találó, a zene, valamint a kezdés és a befejezés stilizált, kissé művies jellege szépen visszaidézi az 50-es évek stílusát – a mai színpadi elvárásoknak is eleget téve. Elmaradt azonban a tetőpont, a virtus megjelelése. Hogy az igazi egyéniség hiánya, a koreográfia hibája, vagy talán a nehézkes reggeli ráhangolódás miatt támadt-e az emberben ez a hiányérzet, nem tudni. Mindenesetre ez a „deficit” ugyanúgy elmondható a Nyírség után következő, szintén „saját táncanyelvén megszólaló” Alba Regia Táncgyűttes produkciójáról. Az idén a somogyi anyagot sem sikerült új köntösbe öltöztetni. A látványos kezdő- és záróképen kívül a műsorszámoknak nem volt emlékeztető mozzanata. Pedig egy rutinos, nagy tudású, somogyi szépen és éretten előadó Jászság Együttes, egy dudáskaracter és egy oly sok poént, játékoságot magában rejtő koreográfia igen-csak jó kiindulópontnak tűnik...

A Gyergyai hármas, az Aldunai székely táncok, a Párosdi (felcsíki táncok), a Kaposszentjakabi cigány táncok már önmagukban hordoztak egyfajta kuriózumot, hiszen ezekkel nem találkozunk az ember minden táncházban. Sokszor épp ezért tudjuk mi, nézők, job-

ban felidézni ezeket a produkciókat. Ugyanakkor a koreográfusnak, alkotóknak mindössze néhány perc áll rendelkezésére, hogy bemutassák, érthetővé tegyék és a közönséggel megszerettessék az adott materiát, hogy ne csak a szűkebb szakmai kör értékelje a látottakat. Olyan hangulatot, miliőt kell teremteni a színpadon, amely a kevésbé hozzáértő publikum számára is követhetővé, érthetővé és élvezhetővé teszi a produkciót. Ez korántsem könnyű feladat. A sokszínű, lendületes, a székelyföldi anyaggal jól érezhető rokonságot mutató felcsíki táncokról például azt hinné az ember, hogy önkéntelenül magával ragadja a közönséget. A Bem Táncgyűttes Párosdija valóban pörgős, változatos, dinamikus műsorszám volt, ugyanakkor lendülettel, harsánysággal nem minden esetben lehet meggyőzni a közönséget. Főleg úgy, hogy az ismeretlenebb dallamvilágot, hangszerezést, a sokaknak még idegen táncrészeket nehezebben dolgozza fel a néző, ezért nagyobb erőfeszítést, figyelmet igényel a színpadi „események” követése. Talán e tényezők miatt tűnt inkább kapkodós produkciónak, mintsem egy letisztult koreográfiának.

Egy kissé utópisztikus elképzeléssel ugyan, de a Néptáncantológiára mindig az amatőr néptánc közegeből messze kimagasló, egymástól merőben eltérő, önmagukban is karakteres, iránymutató alkotások szemlélésében bízva ülök be. A korszakalkotó vagy legalább maradandó élményt nyújtó koreográfiák felvonultatása, és a napokig hatalmában tartó katarzis érzése – az idén is – elmaradt. Ugyanakkor jól szerkesztett, magas színvonalon eltáncolt, kiegyensúlyozott műsort láthattunk, amely kellemesen eltöltött két és fél órát nyújtott a közönségnek.

Kácsor-Ignác Gabriella–Kácsor István: Az a híres Kállai kettős (Nyírség Táncgyűttes)

A NÉPTÁNCANTOLÓGIA RÉSZTVEVŐI

Alba Regia Táncgyűttes – Székesfehérvár
 Angyalföldi Vadrózsa Táncgyűttes – Budapest
 Bartina Néptáncgyűttes – Budapest
 Bem Táncgyűttes – Budapest
 Cirkalom Táncgyűttes – Topolya
 Debreceni Hajdú Táncgyűttes – Debrecen
 Debreceni Népi Együttes – Debrecen
 Jászság Népi Együttes – Jászberény
 Mecsek Táncgyűttes – Pécs

Nógrád Táncgyűttes – Salgótarján
 Nyírség Táncgyűttes – Nyíregyháza
 Somogy Táncgyűttes – Kaposvár
 Szinvavölgyi Néptáncműhely – Miskolc
 Tabán Táncgyűttes – Békéscsaba
 A balatonfüredi primásverseny díjazottjai, valamint a békéscsabai szőlőtáncfesztivál díjazottjai.
 Rendező: Martin György Néptáncszövetség
 Szerkesztő-rendező: Diószegi László

NEMZETI TÁNCPROGRAM

EGYÉVES ELŐKÉSZÍTŐ MUNKA UTÁN A TÁNC VILÁGNAPJÁN A MAGYAR TÁNCMŰVÉSZEK SZÖVET-SÉGÉNEK KÉPVISELŐI ÁTADTÁK A KORMÁNYZATNAK A NEMZETI TÁNCPROGRAMOT, AMELYNEK MEGVALÓSÍTHATÓSÁGÁRÓL JÚNIUS 17-ÉN, GYŐRBE TARTOTTAK SZAKMAI TANÁCSKOZÁST.

A megbeszélésen a Magyar Táncművészek Szövetségének képviselőin kívül részt vett az MMA-tól Juhász Judit és Kelemen Béla főosztályvezető. Az akadémia több ponton is kész támogatni a dokumentumban foglaltakat, de mivel egyes javaslatok megvalósítása közvetlenül forrásigényes, ezért egy őszi részletes egyeztetés keretében határozzák meg pontosan a közös feladatokat.

A szövetség képviselői különösen fontosnak tartják egyebek mellett a balettművészeti életjáradék kiterjesztését a teljes táncművészszakmára, a stabil gazdasági működés megteremtését, a bérék rendezését, a táncművészeti oktatás minőségi fejlesztésének megoldását, de tisztában vannak azzal, hogy mindez törvénytörvénymódosításokat és hatalmas lobbierőt igényel.

A mintegy 80 oldalas dokumentumból az átképzésre vonatkozó fejezetet közöljük szerkesztett változatban.

AZ AKTÍV TÁNCMŰVÉSZ-PÁLYAFUTÁS UTÁNI IDŐSZAKRA VALÓ FELKÉSZÜLÉS

Témavezető: **Lőcsei Jenő**

A problémák összegzése

A táncművészek többsége aktív pályafutása alatt nem tud továbbtanulni, a tanulás nehezen egyeztethető össze a színházi vagy táncegyüttesbeli munkával. A jelenlegi jövedelmi viszonyok között jelentősebb megtakarításra nem tudnak szert tenni, ezért komoly terhet jelenthet a magas tandíjak megfizetése. Harmincöt-negyven éves kortól a táncosok terhelhetősége csökken, korlátozott mértékben foglalkoztathatók. Az életjáradékhoz szükséges 25 éves szolgálati idő irreálisan magas. Az életjáradék önmagában nem orvosolja a táncművészek problémáit, ahogy önmagában a nyugdíj eddig sem volt elegendő a megélhetéshez. A táncművészek a pályamódosításhoz, továbbképzéshez, átképzéshez Magyarországon semmiféle segítséget nem kapnak. Nagy többségük továbbra is a táncművészet közelében, leginkább az oktatásban képzelel a jövőjét. Nagyon alacsony azoknak a száma, akik más területen próbálnának elhelyezkedni. Azok, az életkoruk alapján még fiatal, de szakmájukból kiöregedő táncművészek, akik az életjáradékra nem jogosultak és más végzettségük nincs, idővel alkalmatlanság miatt el fogják veszíteni az állásukat. Jövedelmük megszűnik, semmilyen más anyagi támogatásra nem számíthatnak.

Megoldási javaslatok

Létre kell hozni a Hivatásos Táncművészek Átképző Alapját. Az alap célja az aktív pályafutásukat befejező professzionális táncművészek átképzésének támogatása.

Az alap szolgáltatásainak körébe tartozhat:

- Tanácsadás: a tagok számára már az aktív pályafutás idején ingyenesen igénybe vehető pályaválasztási, tanulmányi, pénzügyi, jogi, személyes tanácsadás.
- Pénzügyi támogatás: tanulmányi költségek fedezésére, létfenntartásra és jövedelemkiegészítésre fordítható.
- Segélyezés, szociális támogatás: az alap bíráló bizottsága kivé-

teles esetekben segélyt, szociális támogatást szavazhat meg idősebb, nyugdíjas és/vagy nehéz helyzetben lévő táncművészek részére, akik egyébként az alapnak nem tagjai.

- Kutatások, felmérések, adatnyilvántartás: naprakész információk a magyarországi táncművészek, táncegyüttesek számáról, helyzetéről.

Az alap bevételei:

- a tagok befizetései,
- a munkáltató befizetései,
- központi költségvetési támogatás,
- a személyi jövedelemadó 1%-os felajánlásai,
- adományok,
- jótékonyági rendezvények bevételei.

Kifizetések:

- Az aktív pályafutás befejezésekor a tag pályázatot nyújthat be az alaphoz továbbképzési vagy átképzési költségeinek megtérítésére és létfenntartásra, vagy jövedelemkiegészítésre.
- A pályázó részére az alap bíráló bizottsága egy meghatározott időre szóló maximált támogatást határoz meg, amelynek mértékét a tagsági évek száma és a befizetett díjak összege, a támogatás formáját pedig a pályázat tartalma és a pályázó szükségletei határozzák meg.
- A támogatásra az a táncművész jogosult, akinek a kérelem benyújtásáig legalább 10 év, egészségkárosodás miatti alkalmatlanság esetén legalább 8 év befizetése van.
- Az ennél kevesebb tagdíjat fizetők csak a saját befizetéseik jegybanki alapkamattal kiegészített visszatérítésére jogosultak.

Az átképzés a pálya befejezése előtt megkezdődhet, de legkésőbb hat hónappal az utolsó munkaviszony megszűnte után. A pályázati támogatás folyósítása a szerződésben meghatározott ütemezésben történik, annak szakmai és pénzügyi teljesítéséről a szerződő félnek a teljes dokumentációt csatolva, írásban kell beszámolnia. Az alap részletes működési szabályait az előadó-művészeti szervezetek támogatásáról és sajátos foglalkoztatási szabályairól szóló 2008. évi XCIX. törvény új fejezetében kell rögzíteni. Annak érdekében, hogy az alap bevezetése ne újabb elvonást jelentsen a táncművészet számára, a költségvetésnek vállalnia kell a tagdíjak mértékének megfelelő fizetésemelést is, vagyis a fizetések bruttóítását

TÁNCBAZÁR

SZABADTÉRI TÁNCCESTEK A VÁRKERT BAZÁRBAN

2015. JÚLIUS 23 – AUGUSZTUS 2.

JÚLIUS

AUGUSZTUS

23

csütörtök

20.30

VÁRKERT BAZÁR – Öntőház udvar

SZERELEMKERT

LOVE GARDEN

Duna Művészegyüttes

Az előadás után táncház.

24

péntek

20.30

VÁRKERT BAZÁR – Öntőház udvar

TÁLAMANTRA – INDIAI

TÁNCKÉPEK / TALAMANTRA –

INDIAN DANCE SKETCHES

Sivasakti Kalánanda Táncszínház

25

szombat

20.30

VÁRKERT BAZÁR – Öntőház udvar

TAPAS DE FLAMENCO

Flamenco Falatkák / Flamenco Crumbs

FlamenCorazonArte Táncszínház

és meghívott külföldi vendégművészei

Az előadás után tánctanítás.

26

vasárnap

20.30

VÁRKERT BAZÁR – Öntőház udvar

CONTANGOS

Budai László és a Tangó

Táncszínház

Az előadás után tánctanítás.

27

hétfő

20.30

VÁRKERT BAZÁR – Öntőház udvar

FLAMENCOLORES

FlamenCorazonArte Táncszínház

és meghívott külföldi vendégművészei

Az előadás után tánctanítás.

28

kedd

20.30

VÁRKERT BAZÁR – Öntőház udvar

TAVASZI SZÉL

THE WINDS OF SPRING

Duna Művészegyüttes

Az előadás után táncház.

29

szerda

20.30

VÁRKERT BAZÁR – Öntőház udvar

OBLIVION

Féledes Feledés... – tango show

Bitter-sweet Awakening... – Tango Show

Momentango Tango Company

Az előadás után tánctanítás.

30

csütörtök

20.30

VÁRKERT BAZÁR – Öntőház udvar

PROZÓDIA / PROSODY

Feledi János – Feledi Project – Trio

à la Kodály

31

péntek

20.30

VÁRKERT BAZÁR – Öntőház udvar

KALOTASZEG

Élő Martin Archívum

Magyar Nemzeti Táncegyüttes

Az előadás után táncház.

1

szombat

20.30

VÁRKERT BAZÁR – Öntőház udvar

MUR MUR DE LA

MEDITERRANÉE | BOLERO

Budapest Táncszínház

2

vasárnap

20.30

VÁRKERT BAZÁR – Öntőház udvar

SZATMÁR

Élő Martin Archívum

Magyar Nemzeti Táncegyüttes

Az előadás után táncház.

 NEMZETI TÁNCSZÍNHÁZ www.tancszinhaz.hu

Jegyinformáció: **(06 1) 201 4407**

Ingyenesen hívható zöld szám: **(06 80) 10 44 55**

